

איגרת ספרי המידות

פאר

מקדושים

משפטים

מקדושים

מערכת 'פאר מקדושים'

ראש המערכת

הגה"ח מוהר"ר ישראל מנחם אלתר שליט"א

עורך ראשי

הרב משה יהודה קרול

עורך אחראי

הרב טוביה פריינד

חברי ועדת היגוי

הגה"ח רבי יחיאל בויס שליט"א

הגה"ח רבי יוחנן גורארי שליט"א

הגה"ח רבי אברהם צבי דירנפלד שליט"א

הגה"ח רבי מנחם מענדל ויזניצער שליט"א

הגה"ח רבי יעקב דוד וינטרוב שליט"א

הגה"ח רבי יצחק ישעיה וייס שליט"א

הגה"ח רבי דוד אברהם מנדלבוים שליט"א

הגה"ח רבי אביגדור מאיר רובינשטיין שליט"א

הגה"ח רבי אברהם מרדכי רושצקי שליט"א

חברי המערכת

הרב דוד סלאנים	הרב חנוך מאיר בינקה
הרב שמחה בונים סלוד	הרב שמחה בונים בויס
הרב ישראל נחום צימרמן	הרב יהושע מנחם בלושטיין
הרב אברהם מרדכי קוזק	הרב אברהם מרדכי ברלינר
הרב יחיאל פנחס קופרברג	הרב משה אריה גומבו
הרב משה יוסף קמינר	הרב שמואל יעקב גליקסברג
הרב יהודה אריה קמפינסקי	הרב יהודה אריה ליב היינה
הרב שמחה בונים קמפינסקי	הרב דוב היישריק
הרב ישראל קרול	הרב אליעזר וינגוט
הרב נחמיה קרול	הרב משה וקסלמן
הרב אברהם שטייר	הרב ישראל טורובר
הרב אליהו אברהם שטרן	הרב מאיר מונטג
הרב שמואל יוסף שטרן	הרב שמחה בונים מורגנשטרן
הרב דוב בער שלמה שפירא	הרב שמחה בונים נאגל
הרב ישראל אליהו שפירא	הרב ישראל סגל

במהדורה זו של 'פאר מקדושים' הושקעה גיעה גדולה ודמים מרובים, תרתי משמע, כדי שהספר יהיה בפאר והדר, נקי ומנופה מכל שגיאה וטעות. לכן על פי דין תורה ולהבדיל ע"פ החוק הבינלאומי אוסרים אנו בכל תוקף כל אופן של הדפסה, צילום והעתקה בלי רשות מפורשת בכתב של המערכת.

ובזה בקשתנו מכל הלומדים והמעיינים, שבאם ימצאו טעות, יואילו בטובם להודיענו, כדי שבעז"ה יתוקן הדבר במהדורות הבאות ובזה יזכו את הרבים ושכרם מרובה מן השמים.

הוצאה לאור ע"י:

'פאר מקדושים'

רח' האדמו"ר מרוז'ין 13, בני ברק

טל: 03-6167334

פקס: 03-5705642

Peer Mikdoshim

13 Ha'admor me'ruzin

Bnei Brak E. Israel

Tel: 972-3-6167334

Fax: 972-3-5705642

6167334@gmail.com

Copyright

כל הזכויות שמורות

ל'אוצר ערכי החסידות'
ע"ר - 580544427 בני ברק

סדר ועימוד:

ישראל רוזן 3136137-053

כריכה ושערים:

שילוב 7680880-052

סֵפֶר
דִּגְלֵי מַחְנֵה
אֶפְרַיִם

פרשת משפטים

כשדין תורה מחייב את הוכאי הוא תורת אמת מחמת שהיה חייב בגלגול קודם

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׁים לְפָנֶיךָ. אֵיטָא בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ (ח"ב צד.) 'אֵלֶּין סְדוּרִין דְּגִלְגוּלִין', עֵינֵן שָׁם. וְהוּא תְּמוּנָה לְכַאוּרָה, הָא בְּפִסּוּק מְפָרֵשׁ וְאֵזִיל דִּינֵי מְמוֹנוֹת. אֲדָ שְׁמַעְתִּי בְּעֵינֵן הַדִּין, שְׁאֲחַד דִּין אֶת חֲבֵרוֹ לְבֵית דִּין וְיִוֹדַע בְּעֵצְמוֹ שְׁבֹדַי הוּא זְכָאֵי בְּדִין, וְהַתּוֹרָה מְחִיבְתוֹ, אֵל יִקְשֶׁה לוֹ הֲלֵא תוֹרַת אֲמַת הִיא וְדִרְכֵיהָ דִּרְכֵי נַעַם' (משלי ג, יז), כִּי זֶהוּ אֲמַתוֹת הַתּוֹרָה וְנַעַם דִּרְכֵיהָ, כִּי בְּוֹדַי מְסַתְמָא הִיא חִיב בְּגִלְגוּל הָעֶבֶר לְאִישׁ הַדִּין עֲמוֹ וְכַעַת חִיבְתוֹ הַתּוֹרָה לְשַׁלְמוֹ כְּדִי לְצַאת יְדֵי חוֹבְתוֹ, וְחֲבֵרוֹ שְׁלוֹקַח עֲתָה הַמַּעוֹת בְּמַרְמָה, הוּא עֲתִיד לְתַן אֶת הַדִּין, וְכֹאֲלֵה רַבִּים בְּעֵינֵי דִינִים:

וְזֶה יֵשׁ לֹמַר שְׁרֵמוֹ הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים, שְׁהֵם דִּינֵי מְמוֹנוֹת, אֲדָ עַל פִּי שְׁמֵן הַנְּרָאָה הֵם נִגְדַּת הָאֲמַת לְפַעְמִים, אֲדָ דְהָאֲמַת הוּא 'אֵלֶּין סְדוּרִין דְּגִלְגוּלִין', וְהֵינּוּ הַבּוֹרָא הַכֹּל וְבוֹרָא כָּל הַנְּשֻׁמוֹת, הוּא הַיּוֹדַע אִיךָ הִיא בְּגִלְגוּלִים הַקּוֹדְמִים בֵּין אִישׁ לְחֲבֵרוֹ, כְּכֹה יְסוּבְבַת הַמְּסַבֵּב וּמְנַהִיג עַל פִּי הַתּוֹרָה אֶת עוֹלְמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וּבְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט אֲמַת, לְשַׁפֵּט בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וּבֵין שׁוֹרֵוֹ וְחֲמוּרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לוֹ כְּפִי אֲשֶׁר יוֹרֵם אֱלֹקִים, וְיֵשׁ בְּזֵה פְּתַח רַחֲב:

עוֹד יֵשׁ לֹמַר וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׁים לְפָנֶיךָ. עַל דְּרָךְ הַיּוֹדַע

אלה המשפטים היינו מידות האבות תשים לפניכם

ציונים ומקורות

המעייין, והניח עצמו לפוש ולישן, אז בא בחזרה האיש הראשון, ושאל שאל מאיש העני היכן הוא הארנקי עם המעות אשר שכחתי כאן, והוא באמת לא ידע מאומה, ולא הבין מה שזה מדבר אליו, בקיצור, כי זה הראשון הכה את העני מכות רצח ופצע, בטענה שיחזיר לו מעותיו, וכאשר הגיע שש נסע הרב הקדוש המגיד זי"ע לביתו, וסיפר לרבו הבעש"ט את אשר ראה, ואמר לו הבעש"ט זי"ע, כי האיש הראשון הזה, היה חייב בגלגול הראשון לאיש השני, כסך המסוים הזה שהיה עכשיו בהארנקי, ולא היה משלם לו, ובאו אז לדין לפני זה האיש השלישי, שהיה אז הרב והדיין בגלגול הראשון, ופסק דינו ופטר מבלתי שום חקירה ודרישה, לכן עתה על פי הגלגול שילם הראשון להשני את חובו, והדיין קיבל ענשו, וזהו שאמר הזוה"ק על ואלה המשפטים דא רזא דגלגולא'.

א. 'פתח רבי שמעון ואמר, ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם', תרגום ואלין דיניא דתסדר קדמיהון, אלין אינון סדורין דגלגולא, דינין דנשמתיין דאתדנו כל חד וחד לקבל עונשיה'.
ב. עיין ספר דברים ערבים פר' משפטים אות יח (הובא במקור מים חיים פר' משפטים הערה א): 'הרב הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע ביקש מרבו הבעש"ט הקדוש ז"ל שיאמר לו פירוש הזוה"ק על ואלה המשפטים דא רזא דגלגולא', פעם אחת אמר לו הבעש"ט וכו', ונסע שמה, וראה איש אחד בא עם סוס מזוין, והוא היה עיף ויגע, ואכל ושתה ונסע לדרכו, ושכח שם ארנקי שלו עם המעות, אחר כך בא שמה עוד איש אחד, והניח עצמו לפוש, והוא מצא את הארנקי עם המעות, ולקחו והלך לדרכו, אחר כך בא שמה עוד איש אחד עני ונכה רוח, והוא עיף ויגע, ואכל שמה פתו אשר היה לו, ושתה מן

מֵאֲדוֹנֵי אָבִי זְקַנֵי זִלְלָה"ה שֶׁתִּלְתַּת אָבֵהֶן
 הֵם תִּלְתַּת דֵּינִים, וְנִקְרְאוּ מִשְׁפָּטִים.^ג וְזֶה
 יֵשׁ לְפָרֵשׁ וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים, הֵינּוּ מִדּוֹת
 הָאָבוֹת, 'אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיהֶם', הֵינּוּ עַל
 דֶּרֶךְ 'לְעוֹלָם יֵאמַר אָדָם מְתִי יִגִּיעוּ
 מַעֲשֵׂי לְמַעֲשֵׂה אָבוֹתַי' (תדב"א רבה
 פכ"ה)^ד, וְקָל לְהִבִּין:

עוֹד יֵשׁ לֵאמֹר, כִּי הֵנָּה בְּנַח נֶאֱמַר
 (בראשית ו, ט) 'אֶת הָאֱלֹקִים הִתְהַלֵּךְ
 נַח', הֵינּוּ בְּשׂוּה עִמּוֹ כְּבִיכּוֹל, וּבְאֲבָרָהֶם
 נֶאֱמַר (שם יז, א) 'הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי', שֶׁהוּא
 מְדַרְגָּה יוֹתֵר גְּדוּלָּה שִׁילָךְ לְפָנֵי הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ בְּרוּךְ הוּא, וּלְמַשָּׁה רַבְּנּוּ עָלָיו
 הַשְּׁלוֹם נֶאֱמַר (שמות כג, ג) 'הֵנָּה אֲנֹכִי שִׁלַּח
 מִלְּאָף לְפָנֶיךָ', שֶׁזֶּהוּ מְדַרְגָּה יוֹתֵר גְּדוּלָּה,

מש"ר היה
 במדרגה
 הגדולה
 שתמיד ייחד
 קוב"ה
 ושכינתה

כִּי 'מִלְּאָף' מְסַפֵּר צ"א, וְהֵינּוּ יַחּוּד קוֹדֶשׁא
 בְּרִיף הוּא וְשְׂכִינְתִּיהָ"ה כְּבִיכּוֹל הֵם לְפָנָיו
 תְּמִיד, וְהִבֵּן. וְזֶה יֵשׁ לֵאמֹר גַּם כֵּן בְּדֶרֶךְ
 רָמַז בְּפִסּוּק וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים, הֵינּוּ עַל
 דֶּרֶךְ 'מִשְׁפָּטִים' נִקְרְאוּ קוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא
 וְשְׂכִינְתִּיהָ, וְזֶהוּ 'אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיהֶם',
 שֶׁהוּא מְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה מְאֹד מְדַרְגָּתוֹ
 וּבְחִינָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב 'שִׁלַּח מִלְּאָף
 לְפָנֶיךָ', וְהַמְשָׁכִיל יִבִּין:

לִיקוּטִים

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיהֶם.
 יֵשׁ לֵאמֹר עַל דֶּרֶךְ 'תִּתְחַדֵּשׁ כְּנֶשֶׁר
 נְעוּרֶיכֶי' (תהלים קג, ה), כִּי יְדוּעַ' שְׂבַמְצָרִים
 תִּקְנוּ וְהֵעֵלוּ אוֹתָן נִיצוּצוֹת שֶׁנִּפְּלוּ מִיָּמֵי
 אָדָם הָרָאשׁוֹן, וְאִיתָא בְּפִתְבִּי"ם שֶׁאָדָם

גלות מצרים
 היה לתקן
 חטא אדה"ר
 שזיה בדעת
 לכן התיקון
 היה ע"י מש"ר
 בחינת דעת

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

מִן הַעֵקֵב וְהִירָאָה, 'תִּשְׁמַעוּן' הוּא פִּירוּשׁ לִשׁוֹן
 יַחּוּד, 'אֶת הַמִּשְׁפָּטִים' פִּירוּשׁ 'אֶת' נִקְרְאָת
 הַשְּׂכִינָה מֵא' עַד ת' (תיקו"ז מא.), וְהַדְּעָת שֶׁהוּא
 דְּבִיקוֹת הַמִּדּוֹת נִקְרְאָ 'מִשְׁפָּט', כִּי הַשְּׂכִינָה נִקְרְאָ
 'חֻקִּים' שֶׁהִיא הָאֲמוּנָה, וְזֶהוּ 'תִּשְׁמַעוּן אֶת
 הַמִּשְׁפָּטִים' יַחּוּד שְׂכִינָה וְקוּב"ה' וכו'. ז. שַׁעַר
 רוה"ק תִּיקוּן כּוּ: 'כִּי אוֹתָם שֶׁנִּשְׁתַּעֲבְדוּ בְּגִלוֹת
 מִצְרַיִם, הִיוּ אוֹתָם הַנִּיצוּצוֹת שֶׁל הַנִּשְׁמוֹת שִׁיצְאוּ
 מֵאֲדַה"ר בְּאוֹתָם ק"ל שָׁנָה שֶׁפִּירַשׁ מִן אִשְׁתּוֹ וְהִיא
 מוֹלִיד שְׂדִין וְרוּחִין ע"י טִיפוֹת קָרִי, וְכֹל אֱלוֹ
 נִתְקַנוּ בְּגִלוֹת מִצְרַיִם הַזֶּה, וְלִכֵּן בּוֹמֵן הַפְּרִשִׁיּוֹת
 אֱלוֹ יֵשׁ בְּהֵם סְגוּלָּה לְקַבֵּל תְּשׁוּבַת הָאָדָם
 הַמִּתְעַנֶּה בָּהֶם עַל עוֹן הַקָּרִי. וְלִכֵּן הֵם מִתְחִילִים
 מִן פֶּר' שְׁמוֹת, מִפְּנֵי שֶׁאֵין בְּפֶר' הִיא הַתְּחִלָּת
 הַשְּׁעִבּוּד'. ח. סֵפֶר הַלִּיקוּטִים לְהַאֲרִיז'ל פֶּר'
 בְּרֵאשִׁית ד"ה וְלֵאדָם אִמְר: 'עֲנִין חֲטָא אֲדַה"ר
 כְּתוּב בִּס' הַדְּרוּשִׁים בְּאוּרֵךְ וְהִיבֵן הִיא הַפֶּגֶם שֶׁלוֹ,
 אִמְנָם כֵּאֵן יֵשׁ אִיזָה גִילוּי יוֹתֵר. דַּע, כִּי ג"כ פֶּגֶם
 בְּרַחֵל, שֶׁעָשָׂה שִׁירְדוֹ הַגְּבוּרוֹת מִסוּד הַדְּעָת מִיַּד
 לְמַלְכוּת דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב שֶׁלוֹ לְמַלְכוּת מֵאֲחֹר, וְלֹא
 יִרְדוּ הַגְּבוּרוֹת לְהַתְמַתֵּק בְּחַסְדִּים בְּסוּד הַיִּסוּד.
 וְפִי' הַעֲנִין, שִׁירְד הַדְּעָת שֶׁלוֹ בֵּין הַכְּתָפִים שֶׁלוֹ,

ג. עֵינִן זוּה"ק ח"ב קִיח. 'בֵּית דִּין בַּג', בֵּית דִּין
 שְׂכִינָתָא, בַּג' לְקַבֵּל תִּלְתַּת אֲבָהֶן וְע"ע ח"א רכז.
 וְע"ע לְהַלֵּן פֶּר' מִטוֹת ד"ה עוֹד יִרְמוּז: 'עוֹד יִרְמוּז
 בּוּזָה עַל דֶּרֶךְ הַיְדוּעָ מִן אֲא"ו זִלְלָה"ה תִּלְתַּת אֲבָהֶן
 הֵם דֵּינֵינִן פִּירוּשׁ כִּי אֲבָרָהֶם מִטָּה כִּלְפֵי חֲסֵד
 וַיִּצְחַק כִּלְפֵי דִין וַיַּעֲקֵב בְּחִיר שְׂבָאבוֹת הוּא
 הַמְכַרִּיעַ וּמְמוּצַע בֵּין חֲסֵד וְדִין וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת
 רַחֲמִים. וְע"ע לְעִיל פֶּר' תּוֹלְדוֹת ד"ה וַיֵּאמֶר
 יַעֲקֹב, פֶּר' וַאֲרָא ד"ה אוֹ יֵאמֶר. ד. 'כֹּל אֶחָד
 וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חַיִּיב לֵאמֹר מְתִי יִגִּיעוּ מַעֲשֵׂי
 לְמַעֲשֵׂה אֲבוֹתַי אֲבָרָהֶם יִצְחָק וַיַּעֲקֵב, שֶׁלֹּא קָנוּ
 הָאָבוֹת הַעוּה"ז וְהַעוּה"ב וַיְמוֹת בֵּן דוֹד, אֲלֹא
 בְּשִׁבִיל מַעֲשִׂיהֶם הַטּוֹבִים וְת"ת'. ה. תִּיקוּ"ז לַד:
 'תֵּא חוּי יְהו"ה אֲדַנִּי אִיהוּ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא
 וְשְׂכִינְתִּיהָ בְּתֵרִין שׁוֹקִין יְהו"ה לִימִינָא אֲדַנִּי
 לְשִׁמְאֵלָא'. וְע"ע זוּה"ק ח"א רסב: 'דֵּא הוּא רוּא
 אִמְ"ן יֵאֲהַדוּנָה"י דֵּאִיהוּ חֲבוּרָא דְתֵרִין שְׁמַהֵן
 בְּאֲתוּוֹן וּבַג"ד גְּדוּל הַעוּנָה אִמְן יוֹתֵר מִן הַמְּבַרֵךְ'.
 ו. עֵינִן פֶּרִי הָאֲרִץ פֶּר' עֵקֵב ד"ה זוּהוּ: 'זוּהוּ 'וְהִיא'
 (דְּבָרִים ז, יב) שֶׁהוּא לִשׁוֹן שְׁמַחָה' (ויק"ר יא, ז), 'עֵקֵב'
 נִקְרְאָ הִירָאָה כְּמֵאֲמַר (מְשָׁלִי כב, ד) 'עֵקֵב עֲנוּה,
 יִרְאָה' זוּהוּ פִירוּשׁ 'וְהִיא עֵקֵב' הַשְּׁמַחָה שְׁמִשְׁגִּיהוּ

וּמִנְקָה בַּגְּשָׁמִיּוֹת מִכָּל טֵיט וְלִכְלוּף, כִּי מִי הַמְקֻוֹה שֶׁהוּא רָמַז לְמִי הַחֹסֵד וְהַדַּעַת^י, מִזֶּה נִמְשָׁךְ אֵלָיו לְתַקֵּן מֶה שֶׁפָּגַם בְּדַעַת^י:

וְזֶהוּ 'תְּתַחַדֵּשׁ כְּנֶשֶׁר נְעוּרֵיכִי', הֵינּוּ שְׂיִתְקַן כָּל הַנִּיצוּצִין שְׁלוֹ כְּנֶשֶׁר שֶׁהוּא מִשְׁלִיךְ כְּנַפְיוֹ הַיְשָׁנִים וְלוֹבֵשׁ חֲדָשִׁים וּמְתַקְנִים^ט. 'עֲשֵׂה צְדָקוֹת ה' וּמִשְׁפָּטִים לְכָל עֲשׂוּקִים' (תהלים שם, ו), הֵינּוּ כְּדִין הַמְכָרִיעַ, כִּף הַדַּעַת שֶׁהִיא מְכָרִיעַ מִתְקַן לְכָל הַנִּיצוּצוֹת הָעֲשׂוּקִים בְּעַמְקֵי הַקְּלִפּוֹת רַחֲמָנָא לִיְצִלָן. 'יִוְדִיעַ דְּרַכְיוֹ לְמַשָּׂה' (שם, ז), הֵינּוּ שְׂמַשָּׂה שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדַּעַת שֶׁל הַדּוֹר הַהוּא, וְכֵן בְּכָל

הָרֵאשׁוֹן פָּגַם שְׁלוֹ הָיָה בְּדַעַת, וְדַעַת הוּא הַמְכָרִיעַ בֵּין חֲכָמָה וּבִינָה^ט, כְּמוֹ דִּין שְׁלִישִׁי, כִּי יֵשׁ דִּין יָמִין וְדִין שְׂמָאל, וְדִין שְׁלִישִׁי הוּא הַמְכָרִיעַ, וְקַבְּלָתִי מֵאֲדוֹנֵי אָבִי זְקֵנִי זַלְלָהּ שְׁתַּלֵּת אַבְהֵן הֵם שְׁלִשָּׁה דִּינִים שֶׁהֵם תַּלְתַּת מַחֲזִין, יָמִין וּשְׂמָאל וּמְכָרִיעַ^א. וְנִמְצָא כִּיּוֹן שֶׁהַפָּגַם הָיָה בְּדַעַת, מִמִּילָא הַתְּקוּן צְרִיךְ לִהְיוֹת גַּם כֵּן עַל יְדֵי דַעַת, לְכַף מַשָּׂה שֶׁהִיָּה בְּחִינַת דַּעַת שֶׁל הַדּוֹר הַהוּא^ב וְכָל הַדּוֹר הָיוּ דְבוּקִים אֵלָיו, וְלְכַף הָיָה מַעֲלָה אוֹתָם מִמְצָרִים, וְעַל דֶּרֶךְ דְּאִיתָא בְּרַמְבַּ"ם (מקואות פ"א ה"ב) שֶׁהַמְקֻוֹה מְטַהֵר בְּרוּחָנִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁהוּא מְרַחֵץ

הדעת שהוא
מכריע מתקן
לכל הניצוצות
העשוקים
בעמקי
הקליפות

◆ ציונים ומקורות ◆

ד"ה והנה שלושה אנשים. יב. עיין תיקו"ז כט. 'ויעקב ודאי איהו דיוקנא דעמודא דאמצעותא מסטרא דלבר, והא משה תמן הוה אלא מסטרא דלגאו הוה, דא מגופא ודא מנשמתא'. ועיין שלה"ק פר' ויצא: 'אמרו בתקונים (דף כט.) 'יעקב מלבר משה מלגאו', רצה לומר, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה מרכבה להנעלם של התפארת שהוא הדעת'. וע"ע שער הפסוקים פר' שמות: 'כי משה היה שורש הדעת עצמו, בבחינת הטוב של הקדושה, וענפיו הם בני ישראל שיצאו ממצרים, הנקראים דור דעה'. יג. שער הכוונות דרושי סדר שבת דרוש א: 'עיקר המים הם במידת החסד שעולה בגי' ע"ב, ולכן היו המים שבמקוה מ' סאה כנגד הד' יודין של הוי"ה דע"ב כי היא העיקרית'. יד. רמב"ם שם: 'כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואע"פ שלא נתחדש בגופו דבר, כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת, טהור'. טו. רש"י, תהלים קג, ה: 'כנשר הזה שמחדש כנפיו ונוצה משנה לשנה'.

ובזה ירדו הגבורות קודם, ומיד כשירדו בסוד היסוד בשליש היסוד, ששם ראשה של רחל, עתה אחר הפגם נכנסו הגבורות בראשה קודם שיתמתקו עם החסדים'. וע"ע ספר הליקוטים להאריז"ל פר' בראשית ד"ה ויקרא האדם. וע"ע שער ההקדמות ש"א, שער הפסוקים עה"פ ומעץ הדעת. ט. עיין עץ חיים שער דרושי הצלם דרוש א: 'דע כי ב' דעות הם, אחד הוא דעת העליון המכריע בין חכמה ובינה עילאין שהם המוחין עצמם הזכרים' וכו'. י. עיין זוה"ק ח"א כב: 'אני אמית ואחיה' (דברים לב, לט) בספירן, 'אחיה' מסטרא דימינא חיי, ומסטרא דשמאלא מותא, ואי לא אסתכמן תרוייהו בעמודא דאמצעותא לא אתקיים דינא, דאינון במותב תלתא כחדא. וע"ע בת עין פר' שופטים ד"ה וזהו שופטים: וזהו שופטים בחינת בית דין צדק ג' דיינים נגד ג' אבות, א' מוכה וא' מחייב וא' מכריע'. יא. עיין להלן פר' מטות בפסוק וידבר משה: 'עוד ירמוז בזה על דרך הידוע מן אא"ז זללה"ה תלת אבהן הם דיינין, פירוש כי אברהם מטה כלפי חסד ויצחק כלפי דין, ויעקב בחיר שבאבות הוא המכריע וממוצע בין חסד ודין ונעשה בחינת רחמים'. וע"ע לעיל פר' וירא

סֵפֶר

נֵעַם
אֵלֵימֶלֶךְ

פְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים

הצדיק הגדול
כשמוניע לו
טובה משבח
גדולתו ית' ולא
רק הטובה
שנעשה לו

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים כּו'. לְפָרֵשׁ הַסְּמִיכוֹת
'לא תעלה במעלות על מזבחי
אשר לא תגלה ערותך עליו', ואלה
המשפטים. נראה לפרש דכתיב (תהלים
סט, לא) 'אהללה שם אלהים בשיר
ואגדלנו בתודה', דהנה יש שני בחינות
במדת הצדיקים, דהינו יש צדיק שהולך
תמיד במדרגה בדבקות בהשם יתברך
ומשבח תמיד בשירות ותשבחות,
וכשמזדמן להצדיק הזה איזה טובה
מאתו יתברך, אזי מתדבק יותר בהשם
יתברך, ומפיר יותר בגדלתו יתברך,
ומשבח להבורא יתברך ביותר הדבקות
בו וביותר חשקות, ואינו מודה לו יתברך
עתה יותר בשביל הטובה שעשה עמו
יותר ממקדם, רק בשביל הטובה הוא
מפיר בגדלתו יתברך ומשבח לו בחשקות
ודבקות יותר. ויש שאינו במדרגה זו,
אבל הוא מפיר בטובתו יתברך ומשבח
להבורא ברוך הוא על הטובה הנעשה לו,
וכפי הפרתו הטובה הוא משבח יותר:
וְיֵשׁ חֲלוּק בֵּין הַשְּׂבָחוֹת שֶׁל הַצְּדִיקִים
הַנִּל, דְּהֵינּוּ הַצְּדִיק שֶׁהוּא בָּא אֶל
הַתְּדַבְּקוֹת יוֹתֵר בְּשִׁבְלֵי הַטּוֹבָה, וּמִשְׂבַּח
לְהַבּוּרָא בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר בְּדַבְּקוֹת כַּנִּל,
הוּא מְדַרְגָּה גְּדוּלָּה, וְאֵינּוּ רִשְׁאֵי לַעֲלוֹת
יוֹתֵר מִמְּדַרְגָּתוֹ שֶׁהוּא כְּעַת בְּשַׁעַת הַשְּׂבַח
וְהַתְּהַלָּה, דְּכִשְׁיִגְבִּיהַ אֶת עֲצָמוֹ יוֹתֵר
מִמְּדַרְגָּתוֹ אֲזִי מִגְּבִיָּה שְׁפִלוּתוֹ כְּנִגְדּוֹ
וְנוֹפֵל לוֹ פְּנִיּוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת זְרוֹת רַחֲמָנָא
לִיצְלוֹן, אֲבָל כִּשְׁהוּא מִשְׂבַּח בְּשִׁבְלֵי הַפְּרִת

הצדיק
המשבח על
הכרת הבורא
אינו רשאי
לעלות ולשבח
יותר משא"כ
המשבח על
הטובה

טובתו, אזי כפי הפרתו יותר הוא יוכל
לשבח יותר ואינו מזיק לו:
וזהו 'ולא תעלה במעלות על מזבחי',
רצה לומר שהשירות והתשבחות
בדבקות והפרת גדלותו הוא במקום
קרוב, דהינו שהוא מקרב עצמו אל
הבורא ברוך הוא ולעולמות עליונים
ונקרא בשם מזבח, וזה שאמר הכתוב
'ולא תעלה במעלות' דהינו בשעת
השירות והתשבחות שהוא במקום קרוב
'על מזבחי', לא תעלה במעלות יותר
ממדרגתך כדי שלא תגלה ערותך עליו'
דהינו שלא יגביה שפלותך כנגדך ויפל
בך פניות כנ"ל. וסמך לו 'ואלה
המשפטים אשר תשים לפניכם' ורצה
לומר 'אלה המשפטים הנ"ל שאמרתי
לך, אשר תשים לפניכם' פרוש לפני
הצדיקים שאינם במדרגה גדולה רק שהם
מפירים בטובות השם יתברך אשר
לפניהם, תוכל לשום המשפטים הנ"ל
דהינו שהוא יכול לעלות במדרגה יותר
יותר כפי הפרתו:
וזהו 'ואהללה שם אלקים בשיר ואגדלנו
בתודה', ורצה לומר שאני מחזיק
תיתי לטיבותא דהינו כשאני במדרגה זו
לשבח בשירות ותשבחות ולא בשביל
הטובה כנ"ל כי אם מחמת הפרת גדלתו
יתברך, אזי אני מחזיק במדרגתי ואין אני
משבח יותר ממדרגתי, וזהו 'ואהללה
בשיר' ולא יותר ממדרגתי. ואגדלנו
בתודה' דתודה רמוז על אדם שהוא

אַלְמֶלֶךְ

מִשְׁפַּח בְּשָׂבִיל טוֹבָתוֹ כְּדֹאֵיתָא בְּגַמְרָא^א (ברכות נד:) 'אַרְבַּעַה צְרִיכִין לְהוֹדוֹת', וְרַצָּה לומר כְּשֶׁאֲנִי בְּבַחֲנִינָה זֹאת לְשַׁבְּחוֹ בְּשָׂבִיל הַפֶּרֶת טוֹבָתוֹ, אֲזִי אֲנִי אֲגַדְלֶנּוּ בְּתוֹדָה יוֹתֵר כְּפִי הַפֶּרְתִּי:

וְזֶהוּ שְׁאֲמָרוּ חַז"ל (סנהדרין צא:): 'אֲזוּ יִשְׁרֵי מִשְׁה' כו' (שמות טו, א), שֶׁר לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא אֲזוּ יִשְׁרֵי מִכָּאן רָמַז לְתַחֲתֵי הַמַּתִּים מִן הַתּוֹרָה, וְיֵשׁ לְתַת טַעַם לְמָה דְּוָקָא כָּאן רָמַז עַל תַּחֲתֵי הַמַּתִּים, וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ עַל פִּי הַנַּ"ל, דְּהֵינּוּ שְׁאֲזוּ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הָיוּ בְּמַדְרַגָּה קְטָנָה שֶׁהָיוּ מְשַׁבְּחִים בְּשָׂבִיל הַפֶּרוֹת הַטּוֹבָה, וְזֶה שְׁאֲמַר הַפֶּתוּב 'אֲזוּ יִשְׁרֵי' רַצָּה לומר אֲזוּ בַּעַת הַתַּחֲתִיָּה, אֲזוּ יִהְיוּ מְשַׁבְּחִים בְּמַדְרַגַּת שִׁיר כַּנַּ"ל, וְקַל לְהִבְיִן:

ביצי"מ היו במדרגה קטנה ששבחו בשביל הטוב שנעשה להם ובתחית המתים היו משבחים במדרגת שיר

מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט רַצָּה לומר מִי שֶׁהוּא בְּמַדְרַגָּה זֹאת שֶׁהוּא מֶלֶךְ עַל הַמִּשְׁפָּט דְּהֵינּוּ עַל הַדִּינִים, 'יַעֲמִיד אַרְץ', וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יִהְרַסְנָה' דִּישׁ צְדִיק שֶׁהוּא מְנַשֵּׂא וּמְרִים אֶת הָעוֹלָם תָּמִיד לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְהַצְדִּיק הַזֶּה הוּא יִהְרַס אֶת הַדִּינִים שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ כָּלֵל וְכָלֵל וְאִינוּ צְרִיף לְהַמְתִּיקֵם. וְזֶהוּ 'וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לְפָנֵיהֶם' רַצָּה לומר הַדִּינִים תָּשִׂים לְפָנֵיהֶם אוֹ לְהַמְתִּיקֵם לְרַחֲמִים, אוֹ בְּדַרְךְ הַשְּׂנִי לַעֲכָבְם שֶׁלֹּא יֵצְאוּ וְלֹא יָבוֹאוּ כָּלֵל וְכָלֵל, וְקַל לְהִבְיִן:

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי כו"ה. פֶּרֶשׁ רַש"י
ז"ל עֶבֶד שֶׁהוּא עֲבָרִי. רָמַז גַּם כֵּן לְשֵׁנֵי צְדִיקִים, דְּהֵינּה צְרִיף לְדַעַת בְּרֵאוֹתָנוּ צְדִיק גָּדוֹל אֲזִי יְדוּעַ שֶׁהוּא מְגַלְגֵּל מְנַשְׂמַת צְדִיק גָּדוֹל מְנַשְׂמָה עֲלִיוֹנָה, וְהַצְדִּיק הַזֶּה יֵשׁ לוֹ אֶבֶר כְּנַשְׂרִים לְעוֹפֵף בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְזֶהוּ 'עֲבָרִי' מְלִשׁוֹן 'אֶבֶר'

הצדיק המגולגל מנשמת צדיק יש לו כנפים לעופף בעולמות העליונים

או יאמר ואֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים. דְּהֵינּה כְּתִיב (משלי כט, ד) 'מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אַרְץ', דְּהֵינּה יֵשׁ צְדִיק אֲשֶׁר בְּיָדוֹ הַדִּינִים לְהַמְתִּיקֵם וְלְהַפְּכֵם לְרַחֲמִים, וְזֶהוּ

הצדיק המרים את העולם להשי"ת יש בכוחו להרוס את הדינים שלא יבואו כלל

◆ ציונים ומקורות ◆

הקדושה שמהפך מדת הדין למדת הרחמים, ועוד יש צדיק שאינו עושה שום פעולה לזה, אלא שמכח צדקתו הגדולה ממילא אין הדין יכול לשלוט כלל והחסדים גוברים בזכותו. וע"ע להלן פר' תצוה ד"ה וביותר. ה. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חינם. אם בגפו יבוא בגפו יצא אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו. ו. עיין שער הגלגולים הקדמה ב. ועיין להלן פר' נשא ד"ה או יאמר נשא: דהנה יש ג' מיני צדיקים, יש צדיק שהוא וכו' מחמת שהוא מעורר את הצדיק שהיה כבר בעולם ועתה הוא בעולם העליון, הוא מעורר את אורו ובא לו מכחו אור גדול. ז. עיין ליקוטי שושנה ד"ה וזהו זורחה לכם: 'ומרפא בכנפיה', רמז על הצדיק המעופף תמיד ומשוטט בכנפיו בעולמות העליונים הוא גורם רפואה והשפעות לישראל.

א. 'אמר רב יהודה אמר רב, ארבעה צריכין להודות יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא'. ב. 'מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה'. ג. עיין סוכה יד. ועיין בר"ר לג, ג. וע"ע לעיל פר' יתרו ד"ה ויהי קולות וברקים: 'יש צדיק שיוכל לבטל הדינים שלא יהיה בהם כח לשלוט חלילה. ולזה מרמז הכתוב 'וקול שופר חזק מאד', דידוע דשופר רמז לדינים ומלת שופר הוא לשון 'שפרו מעשיכם', ואמר הכתוב שקולו של זה שמשפר מעשיו הוא חזק מאוד לעכב הדינים שלא ישלטו. ויחרד כל העם אשר במחנה, רמז שכל אלו מדרגות אינם אלא מדרגת יראה, ויש צדיק העובד מאהבה שיכול להפוך הדינים לרחמים גמורים שגם הם נעשים רחמים'. ד. עיין ליקוטי שושנה ד"ה ההופכי הצור: 'יש שממתיק דינים בעבודתו

דְּעִינָן מִתְחַלֵּף בְּאֶלֶף"וּ וְהוּא לְשׁוֹן כְּנַפְיִים^ט, וְהִינוּ 'פִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי' מוֹכֵן מִמִּילָא שְׂיֵשׁ לוֹ כְּנַפְיִים לְעוֹפֵף בְּאַהֲבַתּוֹ וְיִרְאַתּוֹ בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים. 'שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד' רָמַז לְשְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם דְּהִינוּ שְׂשָׁה עֶשְׂרִיּוֹת שָׁנִים צָרִיף לְעֵבֹד, 'וּבִשְׁבִיעִית יֵצֵא לְחִפְשֵׁי חֲנָם' אֲזִי אֵין צָרִיף עֲבוּדָה בְּכַח רַק שֶׁהוּא מִמִּילָא דְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ וְהוּא חִפְשֵׁי מֵיֶצֶר הָרַע וּמְכַל גְּשָׁמֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, 'אִם בְּגַפּוֹ יָבֵא בְּגַפּוֹ יֵצֵא' פְּרוּשׁ אִם בְּכַנְפֵּים מְגַלְגֵּל מִנְשַׁמַּת הַצְּדִיק, 'בְּגַפּוֹ יֵצֵא' דְּהִינוּ שְׁגָם הוּא יוֹסֵף בְּקִדְשָׁתוֹ וְיָבֵא לְעוֹלָם הָעֲלִיוֹן:

אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא, דְּאִיתָא בְּזִהַר הַקְּדוּשָׁה דְּגוּף הָאָדָם הַמְּסִיעֵנו לְעֲבוּדַת הַשָּׁם יִתְבַּרֵּךְ הוּא יָקוּם עִמּוֹ לְתַחֲתֵית הַמַּתִּים, דְּהִנֵּה לְפַעְמִים יֵשׁ לְנִשְׁמָה אַחַת הִרְבֵּה גּוּפִים, שְׂבָאָת בְּגִלְגוּל כְּמָה פְּעָמִים, וְאֵין כָּל הַגּוּפִים עוֹמְדִים לְתַחֲתֵית הַמַּתִּים רַק הַגּוּף שֶׁהִיָּה מְסִיעֵנו לְעֲבוּדַתּוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וְזֵהוּ 'אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא' רָמַז לְגוּף שֶׁתִּקֵּן אֶת גּוּפוֹ לְעֲבוּד לְהַשָּׁם יִתְבַּרֵּךְ^{י"א}, וְיֵצֵא יֵצֵא אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ רְצָה לֹמַר שְׁגָם הַגּוּף יִהְיֶה עִם הַנְּשָׁמָה, וְקַל לְהַבִּין:

הגוף שהיה מסייע לעבודתו ית' יקום עמו לתחית המתים המתים

או יאמר דְּהִנֵּה פְתַבְנוּ בְּמָקוֹם אַחֲרֵי^י דְּהַצְּדִיק צָרִיף לְהִיּוֹת בְּהַכְּנָעָה גְדוּלָה, וְזֵהוּ שֶׁהוֹרָה לָנוּ הַתַּנָּא הַדְּרָף אֲשֶׁר נִלְךְ וְאָמַר (אבות פ"א מ"ו) 'עֲשֵׂה לָךְ רַב פְּרוּשׁ אִם יַעֲלֶה עַל דַּעְתָּךְ אֶת צָרְכְּךָ הַמְרַבִּים דְּהִינוּ פְּרִנְסָה וְעֲשִׂירוֹת וּבָנִים וְכַבוֹד וְכְדוּמָה, וְהִינוּ 'רַב' דְּבָרִים הִרְבֵּה, 'עֲשֵׂה לָךְ' לְשׁוֹן יְחִיד, תַּכְנִים הַכֹּל אֶל הָאֲחֵדוּת. וְיִקְנֶה לָךְ חֵבֵר' דְּהַנְּשָׁמָה נִקְרָאת חֵבֵר לְאָדָם וְהַנְּשָׁמָה אֵינָה בָּאָה לְאָדָם כִּי אִם עַל יְדֵי טֵרַח וְיִגִיעָה בְּעֲבוּדַת הַשָּׁם יִתְבַּרֵּךְ, וְהִינוּ 'וְיִקְנֶה' מְלִשׁוֹן 'קוֹנֶה שָׁמַיִם וְאָרֶץ' (בראשית יד, יט), פְּרוּשׁ שֶׁתַּעֲבֹד אֶת הַבּוֹרָא בְּרוּף הוּא בְּשִׁלְמוֹת עַד שֶׁתִּקְנֶה לָךְ חֵבֵר הִינוּ הַנְּשָׁמָה:

וְזֵהוּ 'פִּי תִקְנֶה' כְּשֶׁתִּרְצֶה לְקַנּוֹת לָךְ נִשְׁמָה, 'עֶבֶד' פְּרוּשׁ עַל יְדֵי עֲבוּדַת הַשָּׁם יִתְבַּרֵּךְ, 'עֲבָרִי' פְּרוּשׁ תַּחֲזִיק עֲצָמְךָ בְּהַכְּנָעָה, שֶׁהַצְּדִיק נִקְרָא בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל^{י"ב}, אֲבָל אַתָּה תַּחֲזִיק עֲצָמְךָ בְּשֵׁם עֲבָרִי כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יהושע כד, ג) 'וְאָקַח אֶת אֲבִיכֶם מֵעֶבֶר הַנְּהָר' וְאֲזִי כְּשֶׁיַּעֲשֶׂה וְיִתְנַהֵג כְּךָ כְּנִ"ל, 'שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד' פְּרוּשׁ שֶׁהַשְּׂשָׁה קְצוּוֹת נִקְרָאִים שָׁנִים^{ט"ו}, וְיִהְיֶה יוֹכֵל לְעֲבוּד

כשיעלה על דעתך צרכי המרובים תכניס הכל אל האחדות

קניית הנשמה אינה באה כי אם בטורח ויגיעה בעבודה

ע"י הכנעה יוכל להשפיע כל טוב לעולם וכשיבוא למדרגת התורה יוכל לפעול בדיבור הכל

◆ ציונים ומקורות ◆

אברם את שרי אשתו' וגו' דא גופא דאיהי לגבי נשמתא כנוקבא לגבי דכורא'. ועיין זוה"ק ח"א קכט. יב. כ"ה בדפו"ר ואולי צ"ל 'ויצאה'. יג. לעיל פר' בא ד"ה ויקחו להם איש שה: 'האיש הצדיק הרוצה להשפיע כנ"ל, להחזיק עצמו במידת הכנעה שהוא מרמוז במלת שה כמו שנאמר (ירמיה ג, יז) 'שה פזורה ישראל', פירוש זה אשר בשם ישראל יכולה שהוא צדיק גמור צריך להיות מוכנע ושפל בעיניו כשה'. יד. עיין זוה"ק ח"א עג. טו. זוה"ק ח"ב צד. 'שית סטרין כתיב ביה 'שש שנים יעבוד' וכו', עד דאשלימת שש

ח. עיין זוה"ק ח"א פ. עיין ס' יצירה פ"ב מ"ג, וע"ע רבינו בחיי בראשית מא, ח. 'ואחרן', כאלו אמר 'ואהרן' וכו', שאותיות אחה"ע מתחלפות'. וע"ע עבודת הקודש ח"ג פל"ד. ט. עיין להלן ד"ה או יאמר כי תקנה. י. זוה"ק ח"א קלא. 'אינון גופין דאתנטיעו בנשמתא חדא מה תהא מנייהו, אמר רבי יוסי אינון גופין דלא זכו ולא אצלחו הרי אינון כלא הוו כמה דהוו עץ יבש בההיא עלמא הכי נמי בההוא זמנא, וגופא בתראה דאתנטע ואצלח ונטל שרשי' כדקא יאות יקום'. וע"ע זוה"ק ח"ב ק. יא. עיין זוה"ק ח"א סט. 'ויקח

סֵפֶר
מֵאוֹר
עֵינַיִם

פְּרִשְׁת מְשַׁפְּטִים

שִׁישְׁרָאֵל מְתַאֲחֲדִין בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל יְדֵי הַתּוֹרָה:

כִּי הִנֵּה כָּל הַתּוֹרָה הִיא צְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת^א,
וְאֵיתָא בְּסִפְרֵי יְצִירָה (פ"ב מ"ג) 'קִבְעָן
בְּפִה^ב, שְׁקִבַּע הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צְרוּפֵי
אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּפִה כָּל אֶחָד וְאֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל לְהַטּוֹתָם לְכָל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ. וְזֶהוּ
מְאָמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (אבות פ"ה מ"א)
'בְּעֵשְׂרָה מְאָמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהֵלֵא
בְּמְאָמַר אֶחָד יָכוֹל לְהַבְרָאוֹת, אֲלֵא
לְהַפְרַע מִן הָרְשָׁעִים שְׁמַאֲבָדִין כּו'.^א
וְצָרִיף לְהַבִּין מִי נִתֵּן כַּח לְרְשָׁעִים שְׁיֻכְלוּ
לְאֲבֹד אֶת הָעוֹלָם. אֲךָ עִם מְאָמְרֵנוּ יוֹכֵן,
כִּי הַצְּרוּפֵי אוֹתִיּוֹת נִמְסְרוּ לְיִשְׂרָאֵל,

וְאֵלֶּה הַמְשַׁפְּטִים וְגו'.^א וְתַרְגוּם אוּנְקֶלוֹס
'וְאֵילִין דִּינִינְיָא דִּי תַסְדֵּר קְדָמִיהוֹן,
וְהוּא צָרִיף בְּאוֹר מַה עֵינִין 'תְּשִׁים' לְתַרְגְּמוּ
'תַסְדֵּר', בְּשִׁלְמָא לְמַה שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ
ז"ל (סנהדרין ז:)^ב 'תְּשִׁים' הוּא כְּלֵי
הַדֵּינִים, שְׁיָף בְּהֵם לְשׁוֹן שְׁיִמָּה, אֲבָל עֵינִין
הַסְדּוֹר לֹא נִכְלָל בְּפִרוּשׁ 'תְּשִׁים', וְהוּי לִיה
לְמִימַר דִּי תְשׁוּי קְדָמִיהוֹן:

אֲכַן הֵן אָמַת נוֹדַע מַה שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ
ז"ל^א 'בְּרִאשִׁית בְּרָא' וְגו' (בראשית א,
א) בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָא (משלי ח, כב)
'רִאשִׁית דְּרִכּוֹ' וּבְשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאִים
(ירמיה ב, ג) 'רִאשִׁית תְּבוּאוֹתוֹ'. וְאוֹרִינְתָא
וְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא וְיִשְׂרָאֵל כְּלָא חַד^ב,

ישראל
מתאחדים עם
הקב"ה ע"י
התורה

הקב"ה קבע
צירופי אותיות
התורה כפי כל
אחד מישראל
והרשעים
מהפכים
הצירופים
מטוב לרע
ומאבדים
העולם

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

הכתובה באש שחורה על גבי אש לבנה בענין
הזה שהזכרנו היה, שהיתה הכתיבה רצופה
בלי הפסק תיבות והיה אפשר בקריאתה
שתקרא על דרך השמות, ותקרא על דרך
קריאתנו בענין התורה והמצוה, ונתנה למשה
רבינו על דרך קריאת המצוות, ונמסר לו על
פה קריאתה בשמות. ו. 'עשרים ושתים
אותיות יסוד חקוקות בקול חצובות ברוח
קבועות בפה בחמישה מקומות, אחה"ע בומ"ף
גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ. ועיין פי' הרמ"ק שם:
'הרי אותיות קבועות בפה והבא לשקול שוקל,
שביחוד אות פלוני באות פלוני בורא או
ממציא ענין פלוני'. ז. 'בעשרה מאמרות נברא
העולם, ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד
יכול להבראות, אלא להפרע מן הרשעים
שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות,
וליתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם
שנברא בעשרה מאמרות.'

א. 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם'.
ב. 'אשר תשים' אשר תלמדם מיבעי ליה, אמר
רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא אלו
כלי הדיינין. וברש"י: 'כלי הדיינים', דשייכא
בהו שימה, דבר המטלטל. ג. ראה רש"י
בראשית א, א: 'אין המקרא הזה אומר אלא
דרשוני כמ"ש רז"ל בשביל התורה שנקראת
'ראשית דרכו' ובשביל ישראל שנקראו
'ראשית תבואתה'. ד. זוה"ק ח"ג עג. 'תלת
דרגין אינון מתקשרן דא בדא, קודשא בריך
הוא אורייתא וישראל'. ה. עיין רמב"ן הקדמה
לפירוש התורה: 'יש בידינו קבלה של אמת כי
כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה,
שהתיבות מתחלקות לשמות בענין אחר, כאילו
תחשוב על דרך משל כי פסוק 'בראשית'
יתחלק לתיבות אחרות כגון 'בראש יתברא
אלהים' וכל התורה כן מלבד צירופיהן
וגימטרייתיהן של שמות וכו'. ונראה שהתורה

וְהִרְשַׁע מְהֵפֵף צְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת מְטוֹב לְרַע, וְזֶהוּ פָּגַם גְּדוֹל שְׁמִכְרִיחַ אֶת הַמְּלֶךְ לְהִתְלַבֵּשׁ בְּצְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת הָרַע, כִּי מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תֵצֵא הָרְעוֹת, רַק אֲדַרְבֶּה 'הַטּוֹב', אֲמַנָּם מִכִּיּוֹן שְׁנַעֲשֶׂה הַכֹּל עַל יְדֵי צְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת וְהִרְשָׁעִים מְהֵפָכִים הַצְרוּפִים מְטוֹב לְרַע חֵס וְשָׁלוֹם:

וְזֶהוּ מָה שֶׁפָּתוּב בַּתּוֹרָה קְלָלוֹת בַּתּוֹרַת פְּהָנִים וּבְמִשְׁנֵה תּוֹרָה, וְלִכְאוּרָה הוּא דָּבָר נִפְלָא, הֲלֹא הַתּוֹרָה כְּתִיב בָּהּ (משלי ג, יז) 'דַּרְכֶּיהָ דְרָכֵי נֹעַם וְכֹל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם', וְאִיךָ יִהְיֶה כָּל כָּף קְלָלוֹת חֵס וְשָׁלוֹם כְּתוּבִים בָּהּ. אֲמַנָּם יוֹכֵן עִם מָה שֶׁפָּתַבְתִּי, שֶׁבְּאִמַּת הֵם הַכֹּל בְּרִכּוֹת לְמִקְיָמֵי הַתּוֹרָה, אִף לְעוֹבְרֵי רְצוֹנּוֹ הֵם מְהֵפָכִים הַצְרוּפִים וְנַעֲשֶׂה אֲצֵלֶם בְּחִינַת קְלָלָה, וְכִמּוֹ שֶׁאָמַר הַפָּתוּב (ויקרא כו, טו כה) 'וְאִם בְּחֻקְתִּי תִמָּאֶסּוּ אֲזַי וְהִבְאֵתִי וְגוֹ', כִּי עַל יְדֵי רִשְׁעַת הָרִשָּׁעִים הֵם גּוֹרְמִים שְׁתֵּתֵהֶפֶף הַצְרוּף מִבְּרַכָּה לְקָלָלָה חֵס וְשָׁלוֹם:

הקללות שכתורה הם באמת ברכות רק שהרשעים מהפכים הצירופים לקללות

וְהִנֵּה אֵימָא בְּגִמְרָא (ברכות ה.) י"א 'אֵינְהוּ יְסוּרִין שֶׁל אַהֲבָה, חַד אָמַר כָּל שְׂאִין בְּהֵן בְּטוֹל תּוֹרָה, וְחַד אָמַר אֵינִי וְאֵינִי יְסוּרִין שֶׁל אַהֲבָה הֵן שְׁנַאָמַר (משלי ג, יב) 'אֶת אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' יוֹכִיחַ'. יְכוֹל אֲפִלוֹ לֹא קִבְּלָן מֵאַהֲבָה, תְּלַמוּד לּוֹמַר (ישעיה נג, י) 'אִם תִּשְׁמַע אֲשֶׁם נִפְשׁוֹ, מָה אֲשֶׁם לְדַעַת כּוֹ'. וְיוֹכֵן עִם מָה שֶׁפָּתַבְנוּ, כִּי הִרְשָׁעִים מְהֵפָכִין הַצְרוּף מְטוֹב לְרַע וְלִיְסוּרִין חֵס וְשָׁלוֹם, וְהִיְסוּרִין מְכַפְּרִין עוֹנוֹתָיו, וְיְכוֹל הוּא הַצְרוּף שְׁתֵּתֵהֶפֶף כַּחֲמַר חוֹתָם וְיִתְיַצְּבוּ כְּמוֹ לְבוּשֵׁי בְּרַכָּה וְשָׁלוֹם טוֹבָה וְחַיִּים, לְזֶה אָמַר 'יְכוֹל אֲפִלוֹ לֹא קִבְּלָם מֵאַהֲבָה תְּלַמוּד לּוֹמַר כּוֹ' אִף יְסוּרִין לְדַעַת, וְעַל פִּי דְרַבְּנּוֹ כְּוָנוּ בְּזֶה רָמַז גְּדוֹל, שֶׁהַצְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת הַנִּזְ"ל שְׂרָשָׁם הוּא בְּדַעַת, וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּלֹא זֶה (ברכות נה.) 'יּוֹדַע הֵיךָ בְּצִלְאֵל לְצַרְף אוֹתִיּוֹת שְׁנִבְרָאוּ כּוֹ', שֶׁהַצְרוּפִים הֵם בְּדַעַת, וְלִכֵּן צָרִיף לְהַגְבִּיֵה יְסוּרִין עַד הַדַּעַת, וְשֵׁם יִתְהַפֵּף

◆ צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת ◆

ח. איכה ג, לח: 'מפי עליון לא תצא הרעות והטוב'. ועיין תו"כ כו, טז: 'אין הרעה יוצאת מלפני לעולם, וכן הוא אומר 'מפי עליון לא תצא הרעות' אלא 'הטוב'. ט. עיין זו"ח ח"ג צח. 'כל הבטחות ונחמות דישראל בהני קללות כתיב'. י. 'והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית' וגו'. יא. 'אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא, כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו מדכאו ביסורין, שנאמר (ישעיה נג, י) 'זֶה חֶפֶץ דְּכָאוּ הַחֲלִי', יְכוֹל אֲפִילוֹ לֹא קִבְּלָם מֵאַהֲבָה, תְּלַמוּד לּוֹמַר 'אִם תִּשְׁמַע אֲשֶׁם נִפְשׁוֹ, מָה אֲשֶׁם לְדַעַת אִף יְסוּרִין לְדַעַת וכו'. פליגי בה רבי יעקב בר אידי ורבי אחא בר חנינא, חד אמר אלו הם יסורין של אהבה כל שאין בהן ביטול תורה, שנאמר (תהלים צד, יב) 'אשרי הגבר אשר תיסרנו

יה ומתורתך תלמדנו', וחד אמר אלו הן יסורין של אהבה כל שאין בהן ביטול תפילה, שנאמר (שם סו, ב) 'ברוך אלהים אשר לא הסיר תפילתי וחסדו מאת'. אמר להו רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא הכי אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אלו ואלו יסורין של אהבה הן, שנאמר 'כי את אשר יאהב ה' יוכיח'. יב. על פי איוב לח, יד: 'תתהפך כחומר חותם ויתייצבו כמו לבוש'. יג. 'אמר רב יהודה אמר רב, יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, כתיב הכא (שמות לה, לא) 'וימלא אותו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת' וכתיב התם (תהלים קד, ה) 'ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה' וכתיב (משלי ג, ב) 'בדעתו תהומות נבקעו'.

הַעֲלִיזוּן כָּל הַמְשֻׁפְּטִים וְהַדִּינִין חֵס וְשָׁלוֹם
וְאִזּוּ יִתְהַפְּכוּ הַצְּרוּפִים מֵרַע לְטוֹב. וְזֶהוּ
שֶׁתְּרַגְּם אֲוִנְקְלוּס וְאֵילִין דִּינִיָּא דִּי תַסְדֵּר
קְדָמִיהוֹן, רְצָה לֹאמַר שֶׁתַּסְדֵּר אֱלוֹ
הַצְּרוּפִים שֶׁל הַדִּינִין 'קְדָמִיהוֹן' פְּרוּשׁ כְּמוֹ
שֶׁהָיָה מְקֻדָּם כְּסֻדְרָן וְהָיוּ הַצְּרוּפִים סִימָן
בְּרֻכָּה לְיִשְׂרָאֵל, כִּי עֵתָה אַחַר שְׁנַתְּהַפְּכוּ
עַל יְדֵי רִשְׁעַת הָרִשָּׁעִים מִכָּל מְקוֹם עַל יְדֵי
הַיִּסוּרִין נִתְּכַפְּרוּ עֲוֹנוֹתֵיהֶם וְחִזְרוּ
הַצְּרוּפִים לְאֵיתָנָם הָרִאשׁוֹן, וְהִבְנִי:

הַצְּרוּף כְּמֻקְדָּם שֶׁהָיָה הַצְּרוּף בְּרֻכָּה וְטוֹב,
רַק שֶׁבְּחֻטְאוֹ קִלְקַל הַשׁוּרָה וְהַפָּךְ
הַצְּנוּרוֹת וְכִשְׂיִתְּכַפֵּר לוֹ עַל יְדֵי יִסוּרִין
יִחְזַר הַצְּרוּף לְאֵיתָנוּ:

וְזֶהוּ וְאֵלֶּה הַמְשֻׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמַע וְגו',
פְּרוּשׁ תִּשְׁמַע הַמְשֻׁפְּטִים וְהַדִּינִין
לְדַעַת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב גְּבִי אֲשֶׁם 'אִם תִּשְׁמַע
אֲשֶׁם נִפְשׁוֹ שֶׁמֶשֶׁם לְמַדּוֹ רְבוּתֵינוּ ז"ל
'מֵה אֲשֶׁם לְדַעַת אִף יִסוּרִין לְדַעַת', וְהִנֵּה
כֵּן הוּא הַפְּרוּשׁ 'תִּשְׁמַע' שֶׁתִּשְׁמַע לְדַעַת

צריך לסדר
צירופי הדינים
לסימן ברכה
לישראל כמו
קודם
שנתהפכו ע"י
הרשעים

◆ ציונים ומקורות ◆

הראשון וכו'. וביאר הוא ביותר, דנודע דגזר דין
הוא טיפה ברחם המלכות, והוא אותיות כמו
שאמרו בש"ס 'יודע היה בצלאל לצרף אותיות
שנבראו בהם שמים וארץ' וכו', ובודאי אין
המלך עצמו עושה דין באחרים, כי אם שמצוה
לשליח על ידי תיבות צירוף המשמיע מה גזרה
גזר עליו, ויכול השליח לעשות בראשי תיבות
של הגזרות שגזר באופן דמשמע בענין אחר,
והנה הצדיק שלוחא דמטרוניתא היודע למתק
הדינין בשורשן לקשר הטיפה שבמלכות אל
הבינה ונשתנה לענין אחר והבן, ודפח"ח.

יד. ע"ע כתונת פסים פר' פינחס: 'שמעתי ממורי
שהקשה הרמב"ן, וכו', בענין תפילה, שנשתנה
גזר דין על ידי תפילה מרעה לטובה, וכי יש
שינוי רצון לפניו יתברך שמו, בשלמא אם האדם
מתפלל עבור עצמו, אז יש לומר מאחר שהאדם
משתנה מרעה לטובה גם גזר דינו משתנה מרעה
לטובה, מה שאין כן אם אחרים מתפללין עבורו
קשה כנ"ל, ותירץ בשם מורו שהתפילה הוא
למתק דין המלכות הנקרא דין בשורשו בבינה
וכאשר מתפלל עבור חברו בזה האופן אז מקשר
אותו למעלה בשורש והוא אדם אחר לא זה

סֵפֶר
עֲבוֹדַת
יִשְׂרָאֵל

פרשת משפטים

סגולה לביטול מחשבה זרה לומר הפסוק אש תמיד תוקד וגו'

וְכִי יִזִיד אִישׁ עַל רֵעֵהוּ לְהַרְגוֹ בְּעֶרְמָה וְגו'. מִכָּאֵן נֹכַח לְמִצַּא הַרְמֵז מֵה שְׁכַתָּב בְּסֵדוֹר הָאֲרָ"י ז"ל (סדור רבי שבת י סדר הלימוד טז.) כִּי הָרַמ"ק קָבַל מִפִּי אֲלֵיָהוּ זְכוּר לְטוֹב לְבַטֵּל מִחֲשֶׁבֶה זָרָה לֹאמַר פְּסוּק 'אֵשׁ תָּמִיד תִּוְקַד עַל הַמְזֻבָּח' (ויקרא ו, ו) עֵינַי שָׁם. וְאֶפְשָׁר לְפִי זֶה לְפָרֵשׁ הַפְּסוּק זֶה, 'וְכִי יִזִיד אִישׁ, הַיֵּצֵר הָרַע. 'עַל רֵעֵהוּ, הוּא הַיֵּצֵר טוֹב שֶׁהֵם יַחֲדוּ בְּלָבוּ שֶׁל אָדָם. 'לְהַרְגוֹ בְּעֶרְמָה, בְּמַחְשֶׁבֶת עֲרֻמוּמִית וְכוּזָבָת. אֲזוּ, 'מַעַם מְזַבְּחֵי תִקְחֵנוּ לְמוֹת', דִּהְיִנּוּ הַסְּגֵלָה לֹאמַר הַפְּסוּק 'אֵשׁ תָּמִיד תִּוְקַד עַל הַמְזֻבָּח' כִּנ"ל, וְיַעֲבֹר רוּחַ הַטְּמֵאָה מִן הָאָרֶץ:

וּמִלְאָהוּ, וְהוּא כּוֹרֵה אַחַר כּוֹרֵה שֶׁהָאֲחֵרוֹן חָיִב, וְלָזֶה כְּתִיב 'בַּעַל הַבוֹר יִשְׁלַם' בּוֹר מְלֵא, דִּהְיִנּוּ מִי שֶׁהָיָה מְמַלְאָהוּ יִשְׁלַם:

טעם על סמיכות הפסוקים

מִכִּשְׁפָּה לֹא תַחֲיֶיהָ כָּל שֹׁכֵב עִם בְּהֵמָה וְגו'. זִכְרָה לְאֱלֹהִים יַחֲרֹם וְגו' וְגַר לֹא תִזְנֶה וְגו'. נִרְאֶה לִי סְמִיכוֹת הַפְּסוּקִים הַגַּם שֶׁהֵם עֲנִינִים רְחוּקִים, שְׂרָשָׁם דָּבָר אַחַד הוּא, כִּי שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם גְּדוֹל אֶחָדִי שֶׁאָמַר שֶׁצִּוְהָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְכַשְׁפָּה וְלֹא עַל הַמְכַשֵּׁף כִּי רַב מִיָּנִי כְּשֵׁפִים נִמְצְאִים יוֹתֵר בְּאִשָּׁה שֵׁשׁ בָּהּ אֵיזָה אַחֲיָזָה לְקַלְפָּה כְּגוֹן בֵּימֵי טְמֵאָתָהּ, אֲבָל בְּזִכָּר אֵין לָהֶם כָּל כָּף אַחֲיָזָה כִּי אִם בְּמִי שֶׁטְמֵאָה עֲצָמוּ חֵס וְשָׁלוֹם בְּמִשְׁכַּב בְּהֵמָה יוֹכֵל לְהִיּוֹת מְכַשֵּׁף, וְאֲזוּ מִמִּילָא חָיִב מִיתָה מִחֲמַת שׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה וְאֵין צָרִיף לְהַמִּיתוֹ מִחֲמַת כְּשׁוּף. וְלָזֶה נִסְמְכוּ הַפְּסוּקִים 'מִכִּשְׁפָּה' וְגו', פְּרוּשׁ וּמָה שֶׁלֹּא הִזְהַרְתִּי עַל הַמְכַשֵּׁף כִּי 'כָּל שׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה מוֹת יוֹמָת' וְהוּא חָיִב מִיתָה בְּלֹא זֶה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ:

ביאור 'בור' שנפרשה פעמים נכתב מלא ופעמים חסר

וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יַכְרֶה אִישׁ בַּר וְגו' בַּעַל הַבוֹר יִשְׁלַם וְגו'. וּפְרָשׁ רַש"י לְהַבִּיא כּוֹרֵה אַחַר כּוֹרֵה עֵינַי שָׁם. וְלְפִי פְרוּשׁ רַש"י מִיִּשְׁבַּח הַמַּקְרָא עַל מְכוּנוֹ, כִּי בּוֹר הָרֵאשׁוֹן נִכְתָּב מְלֵא בְּוַא"ו וְהַשְּׁנִי חֵסֵר וְהַשְּׁלִישִׁי מְלֵא עֵינַי שָׁם בְּחֻמַּשׁ מְדִיק. אֲבָל לְפִי פְרוּשׁ רַש"י נִיחָא, דְּכִי יִפְתַּח מִיָּרִי שֶׁהָיָה הַבוֹר שֶׁל עֲשָׂרָה טְפָחִים, לָזֶה נִכְתָּב מְלֵא שֶׁלֹּא הָיָה חֵסֵר אֶלָּא הַפְּתִיחָה, 'אוֹ כִּי יַכְרֶה אִישׁ בַּר, חֵסֵר, שֶׁהָיָה חֵסֵר מִעֲשָׂרָה טְפָחִים

אסור לשנוא הגר אף שבא מתעריבות וזר

וְהִנֵּה כָּל עֲנִיֵן הַכְּשָׁפִים הוּא מִעֲרוּבֵי הַמְּדוֹת כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא (סנהדרין יז:) 'לְמָה נִקְרָא כְּשָׁפִים שְׁמִכְחִישֵׁינן פְּמִלְיָא שֶׁל מַעְלָה' דִּהְיִנּוּ שְׁמַעְרַבִּין הַפְּחוֹת

ציונים ומקורות

חייב על הכרייה לא כל שכן, אלא להביא כורה אחר כורה שהוא חייב' (ב"ק נא.). ג. עיין אור יקרות בפר' משפטים בד"ה בפרשה הנ"ל שכתב כן בשם הב"ח.

א. 'לטהר המחשבה וכו' הרמ"ק קיבל מפי אליהו שיאמר הרבה פעמים 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה' (ויקרא ו, ו) ותתבטל מחשבתו'. ב. 'למה נאמר, אם על הפתיחה

פְּנִימִים בְּחִיצוֹנִים פִּדּוּעֵי עַד שְׁנוּדַע לָהֶם עֲנִינֵי עֹשִׁים וְדַגְמָתָם. וְלִכֵּן אַחֲרֵי עֲנִין זֶה נִכְתָּב 'זִכַּח לְאַלֹהִים יַחֲרֵם' שְׁאֶסּוּר לָנוּ לַעֲשׂוֹת כֵּן וְלִזְבַּח לְכַח אַחַר מְלֶכֶד לֵה'. וְאַחַר כֵּן הִזְהִיר הַכְּתוּב, פֶּן יֹאמֶר הָאָדָם הוֹאִיל וְכֵן הוּא, אִם כֵּן יֵשׁ לְשׂוֹא הַגֵּר כִּי הוּא גַם כֵּן מִתְעַרְבֵת וְזָר, וְלִכֵּן צָוָה וְגַר לֹא תוֹנֶה', כְּלוּמַר שֶׁהוּא הַנִּיצוּץ הַקְּדוּשׁ אֲשֶׁר יֵצֵא מִשְׁכָּבָהּ לַחֲרוּת וְאַתְדַּבֵּק בְּמִלְכָּא קַדִּישָׁא עֲלָאָה:

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ וְגו'.
 דְּהִנֵּה נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל (כִּי צִיָּה טז). 'בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מִחַד בְּשִׁבְתָּ לְשִׁבְתָּא וּבֵית הֵלֵל מְדַבֵּר אַחֲרֵת הֵיטָה בָּם' וְכוּ'. כִּי הָעֲנִין יְדוּעֵי כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל הַקְּדוּשָׁה בְּיוֹם שְׁבֶת קְדָשׁ אִם לֹא עַל יְדֵי הַהֲכָנָה שְׁאֵדָם עוֹשֶׂה כָּל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַחֵל, דְּהִינּוּ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן לַעֲבֹד לֵה' בְּמִדַּת אֶהְבֶּה וְחֻסֵּד, וּבְיוֹם שְׁנִי בְּמִדַּת יְרֵאָה, וּבְיוֹם שְׁלִישִׁי בְּהַתְפָּאָרוֹת, וְכֵן כָּלֵם עַד יוֹם הַשְּׁבֶת שְׁבוּ שְׁלֵמוֹת הַקְּדוּשָׁה. וְכֵן הָיוּ נוֹהֲגִין בֵּית שְׁמַאי לְמַטָּה שֶׁהָיוּ מְכִינִים כָּל דְּבָר מִחַד בְּשִׁבְתָּ לְשִׁבְתָּא דְּגַמְתָּ הַכְּנַת הָעֲבוּדָה וְהַקְּדוּשָׁה. וּבֵית הֵלֵל מוֹדוּ לָהֶם בְּעֲנִין זֶה, רַק שְׁמַדָּה אַחֲרֵת הֵיטָה בָּם לְכַבוֹד שְׁמַיִם וְהָיוּ מְתַקְּנִים שֵׁשֶׁה מִדּוֹת לַעֲלָא לַעֲלָא בְּשִׁרְשָׁם וּמִמִּילָא נַעֲשִׂית הַכְּנָה עַל קְדָשֶׁת שְׁבֶת:

ע"י ההכנה בששת ימי החול זיכה לקדושת השבת וזה מוח' ב"ש וב"ה

וְהִנֵּה אַחֲרֵי שְׁאֲמַרְנוּ שֶׁהַכְּנַת הַקְּדוּשָׁה לַעֲלָא תְלוּי בְּאַתְעָרוּתָא דְלִתְתָּא בְּהַכְּנָה גְשָׁמִיּוֹת שְׁאָנוּ מְכִינִים עַל שְׁבֶת קְדָשׁ, כֵּן הָעֲנִין שְׁאָנוּ רוֹאִים שְׁאִישׁ הָעֹשֶׂיךָ אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ כָּל מִכִּין עַל שְׁבֶת בְּהַרְחָבָה וּמְזַמִּין עִמּוֹ לְאִין נִכּוֹן לוֹ, כִּיּוֹצֵא בְּזֶה הַצְּדִיק הַגְּדוֹל הַמְכִיין אֶת עֲצָמוֹ בְּקְדָשְׁתּוֹ כָּל יְמוֹת הַשְּׁבוּעַ עַל כְּבוֹד שְׁבֶת קְדָשׁ מְזַמִּין עִמּוֹ הַנְּלוּיִם אֵלָיו וְהַפְּחוּתִים מִמֶּנּוּ אֲשֶׁר אֵין לָאֵל יָדָם לְהַכִּין הַכְּנָה כְּרֵאוּי, עִם כָּל זֶה הֵם נִכְלָלִים עִם קְדָשֶׁת הַצְּדִיק לְהַתְפַּלֵּל עִמּוֹ לְכַבוֹד שְׁבֶת וְלִשְׁמַח וְלְהַתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּג חֵי עוֹלָמִים:

וְזֶה נִרְמַז בְּפִסּוּק 'שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ', דְּהִינּוּ הַכְּנָה לְקְדוּשָׁה כְּדִי שְׁיִבּוֹא יוֹם הַשְּׁבִיעִי תְשִׁבֵת וְתוּכַל לְקַבֵּל הַקְּדוּשָׁה, וְתַעֲשֶׂה הַכְּנָה גְדוֹלָה לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרֵךְ וְחֻמְרֵךְ, הִינּוּ הַקְּטָנִים מִמֶּךָ, כִּי שׁוֹר הוּא לְשׁוֹן הַבְּטָה וְהַסְתַּכְלוּת, דְּהִינּוּ שְׂאִין בּוֹ רַק שְׁמִסְתַּפֵּל אֶל הַקְּדוּשָׁה, וּבְחִינַת חֲמוּר הוּא מִי שְׁמֵשִׁים עֲצָמוֹ כְּחֲמוּר לְמִשְׁאוּי לְקְדוּשָׁה הַגַּם שְׂאִין לוֹ הַשְּׂגָה גְדוֹלָה. 'וַיִּנְפֹּשׁ בֵּן אֲמֹתָךְ', הִינּוּ מִי שְׂרוּצָה לְדַבֵּק עֲצָמוֹ אֶל הָאֲמָת. וְזֶה הַצְּוּי הוּא עַל כָּל אָדָם שְׂיִתְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ, וְכִמּוֹ שְׁאֲמַרְנוּ 'פְּרוּשׁ הַגְּמָרָא (שְׁבֶת קִיח.). 'עֲשֶׂה שְׁבִתָּךְ חַל', כְּלוּמַר הֵכֵן אֶת עֲצָמְךָ בְּחַל לְכַבוֹד שְׁבֶת קְדָשׁ, וְאִז 'אֵל תִּצְטַרֵּךְ לְבְרִיּוֹת', כְּלוּמַר שֶׁלֹּא תִצְטַרֵּךְ לִישׁוּעַת מִי

הצדיק בהכנתו לשבת כולל עמו האנשים הפשוטים

אף שהצדיק כולל את כולם יש להכין עצמו לקבל קדושת השבת

◆ ציונים ומקורות ◆

היתה לו שכל מעשיו לשם שמים שנאמר (תהילים סח, ב) 'ברוך ה' יום יום'. ו. עיין שער הכוונות דרושי סדר שב"ק דרוש א ובשער דרושי ר"ח. ז. להלן אבות פ"א מ"ה ד"ה ואפשר לומר.

ד. עיין עץ חיים שער קליפת נוגה פ"ד. ה. 'תניא אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת מצא בהמה נאה אומר זו לשבת מצא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה אבל הלל הזקן מדה אחרת

שְׁגֵדוֹל מִמֶּךָ שֶׁהוּא יִזְמִין אוֹתְךָ אֲבָל תִּהְיֶה מוֹכֵן בְּעֶצְמְךָ אֶל קַבְּלַת הַקְּדוּשָׁה:

וַיִּקַּח מוֹשֶׁה חֲצֵי הַדָּם וַיִּשֹׂם בְּאַגָּנֹת וְגו'.
 וּפְרִשׁ רַש"י, מִי חֲלָקוֹ, בָּא מִלְּאֲךָ וְחֲלָקוֹ. וְלִכְאוּרָה תְּמוּהָ דְמַאי עֲנִין הַחֲלָקָה דִּיקָא לְחֲצָאִין, וּמַאי נִפְקָא מִנָּה אִם יִהְיֶה אֵיזָה חֲלָק מְרַבָּה מִחֲבֵרוֹ עַד שֶׁהִיא צְרִיךְ הַמְּלָאךָ לְבוֹא וּלְחֲלָקוֹ. וַיִּשׁ לֹמַר לְפִי דְרַכִּינוּ לְעֵיל בְּפְרִשְׁת יִתְרוֹ" עֵין שָׁם. וּלְפִי שֶׁהַמְּעֻשָׁה הַזֹּאת הִיא

גדול אהבת ה'
 ית' לישראל
 כמו שני
 אוהבים
 המאוחדים

בְּחֻמְשָׁה בְּסִיּוֹן בְּמִזְל תְּאוּמִים אֲשֶׁר נִדְבְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם ה' פְּתֹאוּמֵי צְבִיָּה. וּמִבְּשָׂרֵי אַחְזָה אֱלוֹהֵי' (איוב יט, טו), כְּמוֹ יְחִוּד לְמִטָּה בֵּין אֲהַבְת אוֹהֲבִים שְׁנֹאמֵר עֲלֵיהֶם כִּי הֵם נֶפֶשׁ אֶחָד וְדָם אֶחָד. וְכֵן הִיא הַרְמִזוּ כָּאֵן עַל גְּדֹל אֲהַבָּה כִּי חָשׁוּב בְּעֵינֵי ה' יִתְבָּרַךְ חֲצֵי הַדָּם אֲשֶׁר זָרַק עַל הָעָם כְּמוֹ הַחֲצֵי אֲשֶׁר זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְזֶה 'בָּא מִלְּאֲךָ וְחֲלָקוֹ' לְהוֹרוֹת בְּסוּד 'לֹא הוּא גְּדוֹל מִמֶּנָּה וְלֹא הִיא גְּדוֹלָה מִמֶּנּוּ' וְהֵבֵן:

◆ ציונים ומקורות ◆

ח. ד"ה בחדש השלישי. ט. עיין עץ חיים שער שבירת הכלים פ"ב מהדורא תנינא.

ספר
קדושת
לוי

פרשת משפטים

צריך להאמין שהקב"ה הוא בחי' רחוק למעלה מהשגת כל נברא וגם בחי' קרוב שמלוא כל הארץ כבודו

והשתחיתם מרחק. יש לומר, דהנה הבורא ברוך הוא אצלו יש כפיכול שני בחינות, רחוק וקרוב. בחינת רחוק הוא שאנו מאמינים שהאור אין סוף ברוך הוא הוא קדמון לכל הקדומים, ואין שום ברירה בעולם יכול להשיגו, כי אי אפשר למחשבה להשיגו מחמת דהמחשבה הוא מחדש והקדוש ברוך הוא קדמון לכל, ואין שום אופן ושרף אשר ישיג אותו, כי הוא למעלה מן השגה, וזהו בחינת רחוק, שהוא רחוק ומבדל מן השגה. ובחינת קרוב הוא שאנו מאמינים שהבורא ברוך הוא ממלא כל עלמין ובגו כל עלמין ומקיף כל עלמין לית אתר פנוי מניה כי מלא כל הארץ כבודו, וזו הוא בחינת קרוב:

ואנו בני ישראל צריכים להאמין בשני בחינות הנ"ל, האחד הוא רחוק והשני הוא קרוב. וזהו פרוש הכתוב (ישעיה נז, יט) 'שלום לרחוק ולקרוב אמר

הש"ת ממושיך השפעות לצדיק המאמין שהש"ת רחוק וקרוב

ה', לאותו צדיק שיאמין שהשם יתברך הוא רחוק וקרוב לזה יתברך ברוך הוא ממשיך פל מיני השפעות לעולם:

והנה יש בחינות אהבה ויראה. והנה יראה לא שיהיה רק שאנו מתיראים מפני הדבר שהוא למעלה ממנו, וזהו בחינת רחוק ששם נופל היראה, אבל מבחינת קרוב מגיע האהבה. וזה שכתוב 'והשתחיתם' דהוא בחינת יראה שמשתחוה, לזה אמר 'מרחק' כנ"ל מאותו הבחינה של רחוק השיגו בחינת היראה:

או יש לומר, דהנה האריו"ל כתב בכוננת עלינו ב'ואנחנו כורעים', בהשתחוויה שאנו משתחווין אנו ממשיכין שפע רב מאין סוף ברוך הוא לתוך העולמות. וזה שכתוב 'והשתחיתם' הינו שתמשיכו שפע רב מבחינת 'רחוק' הנ"ל. ודו"ק:

ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים. דעת רש"י ז"ל שהיה קדם מתן תורה, ושבע מצות

היראה באה מבחי' רחוק והאהבה מבחי' קרוב

בכריעה ב'עלינו לשבח' מומשיכים שפע מא"ס מבחי' רחוק לתוך העולמות

לפי משמעות הש"ס שפרשה זו היתה קודם מ"ת צ"ב הלשון 'ויספר'

ציונים ומקורות

א: 'ואחר שהזכרנו שבחו יתברך ואחר כך זכרנו גנות הקליפות, או הקליפות נכנעים ונחלשים מאוד כנ"ל, ואז אנו כורעים בכריעה ואומרים 'ואנו משתחווים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה' כו' ואז יורד אורות המקיפים אל כל העולמות, ועל ידי כן מתבטלים החיצונים ואינם יכולים להתאחו, וזהו הטעם הכריעה זו לכוין להוריד אורות המקיפים דרך ירידה בכל העולמות מלמעלה למטה עד העשיה כולה. וע"ע פרי עץ חיים שער קריאת ספר תורה פ"ו. ד. 'ואל משה

א. עיין זוה"ק ח"א כא. 'אין סוף לית ביה רשומא כלל, ולא תליא שאלתא ביה, ולא רעיונא לאסתכלותא דמחשבה כלל'. וע"ע תיקו"ז יז. 'אנת הוא עילאה על כל עילאין, סתימא על כל סתימין, לית מחשבה תפיסא בך כלל'. ב. זוה"ק ח"ג רכה. 'איהו סובב על כל עלמין ולית סובב לון לכל סטרא עילא ותתא ולארבע סטרין בר מיניה, ולית מאן דנפיק מרשותיה לבר, איהו ממלא כל עלמין ולית אוחרא ממלא לון'. ג. עיין שער הכוונות דרושי עלינו לשבח דרוש

שְׁנַצְטוּ בְּנֵי נַח וּפְרָה אֲדָמָה וְשֵׁבֶת כּוֹי.¹ וְהִקְשָׁה הַרְמַבִּיז וְיָי וְאִינוּ נִכּוֹן שְׁיִהְיֶה עַל שְׁנַצְטוּ בְּנֵי נַח וְשֵׁנָאֲמְרוּ לָהֶם בְּמִרְהָ שְׂכָבָר שְׁמָעוּ, וְלֹא יֹאמְרוּ וְיִסְפְּרוּ אֲלֵא בַחֲדָשִׁים אֲשֶׁר יִגִּידוּ. וְלֵי נִרְאָה דְבָרֵי רִשְׁי כַּהֲגֹן, שְׂכָפֵי מְשֻׁמְעוֹת הַשֵּׁס הִיָּה קֹדֶם מִתֵּן תּוֹרָה כְּמִבְאָר בְּאֹר הַחַיִּים.² דְּלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּין עַל לְשׁוֹן וְיִבֵּא מִשָּׁה וְיִסְפֹּר לָעַם, דְּכָפֵי דַעַת רִשְׁי וְיִסְפֹּר לָהֶם ז' מִצְוֹת שֶׁל בְּנֵי נַח וּפְרָה וְדִינֵין וְשֵׁבֶת, אֵינְנוּ שְׂיָדָה לְשׁוֹן וְיִסְפֹּר לָעַם, כִּי אִם וְיִצְוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אוּ וְיִדְבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִשׁוֹן וְיִסְפֹּרוּ אֵינְנוּ מוּבָן:

לָכֵן נִרְאָה, כִּי בְּאֵמֶת אֵלוּ נִצְטוּ בְּמִרְהָ, וְכֵן ז' מִצְוֹת שְׁנַצְטוּ כְּכָר, רַק שְׂמִשָּׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם הִיָּה מְסִפֵּר לָעַם גְּדֹל הַפְּעֻלָּה שְׂפָעֵלוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִיּוּם הַז' מִצְוֹת וּבְמִצְוֹת שְׁנַצְטוּ בְּמִרְהָ, וְהֵאֵיךְ שְׂהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁתְּעֵשֶׁע בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת וְשֶׁכֵּל הָעוֹלָמוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת תְּלוּיִן בְּהֵן, וְיִסְפֹּר מִשָּׁה גְּדֹל מַעֲלוֹת הַמִּצְוֹת שְׂקִימוּ יִשְׂרָאֵל דְּהֵינּוּ ז' מִצְוֹת וּמָה שְׁנַצְטוּ בְּמִרְהָ. וְנִמְצָא וְיִסְפֹּר לָעַם לֹא קָאֵי אֲצוּרֵי מִצְוֹת, שְׂהֵרֵי כְּכָר נִצְטוּ, רַק מְלֵת וְיִסְפֹּר לָעַם הוּא שְׂמִסְפֹּר לָהֶם גְּדֹל הַמַּעֲלוֹת וְהַשְּׂעוּעִים שְׂפָעֵלוּ יִשְׂרָאֵל

מִשׁוֹר סִיפֵר לְבִנֵי גְדֹל מַעֲלוֹת הַמִּצְוֹת שְׂכָבָר עִשׂוּ וְעִיזוּ רְצוּ בְּנֵי לִקְבֹל עוֹד מִצְוֹת

◆ ציונים ומקורות ◆

אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל והשתחוויתם מרחוק. וניגש משה לבדו אל ה' וגו'. ויבוא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דיבר ה' נעשה. ויכתוב משה וגו'. ויקח ספר הברית ויקרא באוזני העם ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע'. ה. 'ואל משה אמר עלה', פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות, ובד' בסיון נאמרה לו 'עלה וכו'. ויבוא משה ויספר לעם, בו ביום. 'את כל דברי ה'', מצות פרישה והגבלה. 'ואת כל המשפטים', ז' מצוות שנצטוו בני נח ושבת וכיבוד אב ואם ופרה אדומה ודינין שניתנו להם במרה'. ו. 'ואל משה אמר' וגו', 'פרשה זו קודם עשרת הדברות בארבעה בסיון נאמרה לו, לשון רש"י וכו'. ועוד, כתיב 'ויבוא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים', שהם המשפטים האלה הכתובים למעלה שאמר בהם 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם', כי איננו נכון שיהיה על המשפטים שנצטוו בני נח ושנאמרו להם במרה שכבר שמעו וידעו אותם, ולא יאמר 'ויספר' אלא בחדשות אשר יגיד'. ז. 'ואל משה' וגו', משמעות הכתובים יגיד כי פרשה זו במקומה נאמרה אחר מתן תורה, ואין

להאריך בריבוי הוכחות המעידים על הדבר, וכן ראיתי לר' אברהם בן עזרא ורשב"ם ורמב"ן שיחדיו היו תמים בדעה זו. אלא שראיתי במכילתא (מס' בחודש פ"ג) סברא באין חולק עליה, כי ביום ה' בחודש שהיתה הפסקה בנה משה מזבח האמור בפרשת המשפטים, וכת עמהם הברית על כמה מהמצוות אשר כבר קבלום עליהם, למר על ז' מצוות ולמר על מה שנצטוו במרה, ויש מרבותינו שאמרו שם שעל מצוות הנאמרות בפרשת בהר סיני עד סוף אם בחוקותי, ומשמע מדבריהם כי אלו קדמו קודם מתן תורה ועליהם כרת ברית האמור, לפי שלא כרתו ברית עד עתה על שום קבלת מצוה, ובחן אותם משה אם מעצמן יקיימו עליהם הברית על מה שעבר הגם שלא חייבם ה' עליו. ואולי כי דיבר משה כן לצד שרמזו ה' באומרו (שמות יט, א) 'ותגיד לבני ישראל', ודרשו ז"ל (שבת פז.) שנתכוון לומר לו משוך אותם בדברי אגדה, וגם זה מכלל המשכת הלב שמעצמם ישבעו על הראשונות. גם מסוגיית הגמרא שאמרו (שם פח.) שהקדימו ישראל 'נעשה' ל'נשמע' כשבא משה אליהם וירדו שישים ריבוא מלאכים וקשרו להם ב' כתרים וכו', זה יגיד שקודם מתן תורה היתה פרשה זו.

בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת הָהֵם, אֲזוּ כִּיּוֹן שְׁשָׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל גְּדֹל הַשְּׁעִשׁוּעִים שְׁמִשְׁתַּעֲשַׁע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת, וְהַשְּׁפַע וְהַשְּׁשׁוֹן וְהַשְּׁמַחָה שְׁמִשְׁפִּיעִין יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת עַל קִיּוֹם מִצְוֹת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, אֲזוּ עָנּוּ וְאָמְרוּ 'כָּל אֲשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה', כְּלוֹמַר שְׁאֲנַחְנוּ רוֹצִים עוֹד בְּמִצְוֹת כְּדִי שְׁיִשְׁתַּעֲשַׁע כְּבִיכּוֹל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁישְׁפִיעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹד שְׁפַע רַב וּבְרָכָה וְחַיִּים בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת, וְזֶהוּ 'כָּל אֲשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה' כְּלוֹמַר שְׁאֲנַחְנוּ רוֹצִים עוֹד בְּמִצְוֹת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא. וְמָה שְׁאָמְרוּ עוֹד בְּפַעַם הַשְּׁנִי (שְׁמוֹת כז, ז) 'כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע', נִבְּאָר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם":

וְתַחַת רִגְלָיו כַּמַּעֲשֶׂה לְבַנַּת הַסְּפִיר. הַכֶּלֶל, כִּי כָּל נִיצוּץ וְאֶבֶר וְתַנּוּעָה וּמְלֶאכֶּה צְרִיכִין לַעֲבֹד אֶת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, כִּי הוּא יְחִיד וּמְיַחַד וְאֵין סוּף, וְהַעוֹבֵד אוֹתוֹ מְקַבֵּל תַּעֲנוּג אֵין סוּף מַה שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְשׁוֹם נִבְּרָא לְהַשִּׁיגֵן:

כל הנבראים צריכים לעבוד לבורא היחיד ומיוחד והעובדו מקבל תענוג למעלה מהשגה

וְהִנֵּה נוֹדַע שְׁשָׁם בְּאֵין סוּף אֵין שִׁיף מְסַפֵּר וּמְדָה וּמְנִיץ, רַק כְּשֶׁהַשְּׁפַע בָּא בְּתוֹךְ הָעוֹלָמוֹת אֲזוּ מְכַרַח הָאֵין סוּף לְצַמְצָם לְכָל אֶחָד כְּפִי מְדַרְגָּתוֹ, וְהִנֵּה כְּמָה צְמֻצוּמִים, אֲזוּ כְּבִיכּוֹל שִׁיף שְׁפִיר מְסַפֵּר וּמְדָה אֲצֵל הָאֵין סוּף בְּחִינּוֹת ה' אֵין' שְׁבַתוֹךְ הָעוֹלָמוֹת":

וְהִנֵּה כָּל הַבְּרוּאִים צְרִיכִין לְהִסְתַּפֵּל עַל ה' אֵין' שְׁלָהֶם, דְּהֵינּוּ שְׁרָשָׁם, שֶׁהוּא הָאֵין סוּף יִתְבָּרַךְ שְׁמֻמְנוּ כָּל חַיּוֹתָם עַל יְדֵי הַתְּחַבְּרוֹת ה' יֵשׁ' שְׁלָהֶם בְּהָאֵין סוּף, וְשָׁם מְקַבְּלִים חַיּוֹת חֲדָשׁ וּמַחֲשָׁבוֹת קְדוֹשׁוֹת כְּרַצוֹנוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ. וְכָל הָעוֹלָמוֹת מְחַבְּרִים אוֹתֵינּוּ שְׁלָהֶם בְּשִׁרְשָׁם הָאֵין סוּף, וְעוֹשִׂים שָׁם עַל יְדֵי אוֹתֵינּוּ שְׁלָהֶם גַּם בֵּין אוֹתֵינּוּ לְמַעְלָה בְּאוֹר אֵין סוּף כְּמוֹ שְׁרוֹצִים, דְּהֵינּוּ הָעוֹלָם הַשְּׁרָפִים מַה שְּׁצָרִיף לְמְדַרְגָּתָם, וְעוֹלָם הָאוֹפְנִים וְעוֹלָם הַחַיּוֹת מַה שְּׁצָרִיכִין לְבַחֲיַנְתָּם. וְהָעֵנִין, אֵיף יְבוֹא הַתְּחַבְּרוֹת אוֹתֵינּוּ בְּאֵין סוּף, עַל יְדֵי עֲשִׂיתָם וְדְבָקִים בְּאֵין', שְׁצָרִיכִין לְהִסְתַּפֵּל בְּאֵין' תְּמִיד שְׁלֹא יִהְיוּ נִפְרָדִים:

כא"ס אין שיף מספר ומידה משא"כ כשמתצמצם בעולמות

הברואים צריכים להסתפל לשורשם באין ועי"ז נעשה אותיות באור א"ס כפי רצון וצורך הברואים

◆ **ציונים ומקורות** ◆

הנה הם אורות רבים היוצאים מתוכו ומאירין חוצה לו, מהם תלויין ממוחו ומהם מגולגלתא ומהם מעיניו ומהם מאוזניו ומהם מחוטמו ומהם מפיו ומהם ממצחו חוצה לו ומהם סביבות גופו שהוא בחי' ז' תחתונים שלו ובסביבותיהם אורות רבים מאירים ונתלים בהם הנקרא עולם הנקודים, ואחר כך נשתלשלו ממנו ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה הידועים ומפורסמים כנזכר בזהרר ובתיקונים. ואמנם אצילות אדם קדמון הזה ומכל שכן שאר עולמות שתחתיו כנ"ל היה להם ראש וסוף והיה להם זמן התחלת הויותן ואצילותן, מה שאין כן באין סוף הנ"ל.

ח. עיין להלן שבת ד"ה איתא במדרש בשעה שעלה. ט. עיין עץ חיים דרוש עיגולים ויושר ענף א': 'נודע כי האור העליון למעלה למעלה עד אין קץ הנקרא אין סוף שמו מוכיח עליו שאין בו שום תפיסה לא במחשבה ולא בהרהור כלל ועיקר, והוא מופשט ומובדל מכל מחשבות, והוא קודם אל כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים, ולא היה בו זמן התחלה וראשית, כי תמיד הוא נמצא וקיים לעד, ואין בו ראש וסוף כלל. והנה מן האין סוף נשתלשל אחר כך מציאות המאור הגדול הנקרא אדם קדמון לכל הקדומים כמ"ש בענף ג'. ואחר כך נשתלשלו ממנו האורות הנתלין באדם קדמון

סֵפֶר
זאת
זְכָרוֹן

פְּרִשֵׁת מְשַׁפְּטִים

יש צדיקים
העובדים
מאהבה גדולה
וע"ז אוהבים
את ישראל
ומבקשים
עליהם רחמים

בְּפְרִשֵׁת מְשַׁפְּטִים. אִיתָא לְעֵילָא עַל פְּסוּק (שמות כג, כו) 'לֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה וְעַקְרָה בְּאַרְצְךָ, כִּי הִנֵּה יֵשׁ צְדִיקִים שְׁהֵם חֲסִידִים עוֹבְדִים אֶת הַבּוֹרָא בְרוּךְ הוּא בְּאַהֲבָה גְדוֹלָה, וּמִכַּח אֶהְבְּתֵם אוֹהֲבִים אֶת יִשְׂרָאֵל מְאֹד, וַיְמַה גַּם שְׁמֵתְדַבְּקִים בְּמַדּוֹת הַבּוֹרָא בְרוּךְ הוּא, בְּתוֹכֵם הִרְחַמְנוֹת הַגְּדוֹל עַד מְאֹד, וְאֵינּוּ יְכוּל לְרַאוֹת שׁוֹם נֶפֶשׁ יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹם צַעַר חֲלִילָה, וּמִבְקָשִׁים רַחֲמִים עַל הַכֹּל, וּבְפִרְט שְׁזָה הוּא רְצוֹן הַבּוֹרָא בְרוּךְ הוּא, וְכִמוּ שְׁאָמַר הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ לְמַשָּׁה רַבְּנוּ (שמות לב, י) 'הַנִּיחָה לִּי כִּידּוּעַי כְּדִי שִׁיתְפַּלֵּל,

הַגַּם שְׁעַבְדוּ עֲבוּדָה זָרָה, וְהִנֵּה אוֹתָם שְׁהֵם מִתְנַהֲגִים כֵּן, יֵשׁ לָהֶם בְּטוֹל תּוֹרָה וּשְׂאָר דְּבִקּוֹת וְתַקּוּן נֶפֶשׁ. וַיֵּשׁ שְׁמַעְיָנִים רַק לְתַקּוּן נֶפֶשׁ:

וְזָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ לֹא תִהְיֶה מִשְׁפָּלָה וְעַקְרָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְזָה תַפְעַל 'בְּאַרְצְךָ', שְׁתַּרְצָה, כְּמוֹ שְׁאִיתָא (קִידוּשֵׁין מַה:): 'אַרְצוּי אַרְצִי', וְאֵי מִשׁוֹם נֶפֶשׁךָ לְהִיּוֹת לְךָ יָמִים, כְּמוֹ שְׁאִיתָא בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם וְכֵן בְּדוּדֵי וּבְמַשָּׁה 'בָּא בְיָמֵינוּ', שְׁגַם זֶה הוּא רְצוֹן הַבּוֹרָא בְרוּךְ הוּא, עַל זֶה אוֹמַר 'אֶת מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא אֲנִי, אִם אֶתָּה עוֹשֶׂה כֵּן':

הש"ת משלים
מה שמחסרים
הצדיקים
מתקוון נפשם
ע"י טרדתם
בתפלה לצרכי
ישראל

ציונים ומקורות

הצדקות ותורה לשמה נקרא 'ימים' על שם ש'תורה אור' (משלי ו, כג), וכתוב (בראשית א, ה) 'ויקרא אלקים לאור יום', על כן נקרא קיום התורה ועסקה לשמה 'יום', ועל כן כתיב באברהם 'בא בימים', וכן דוד 'בא בימים'. ט. ע"ע להלן פר' בחוקתי שם: 'פירשנו על 'לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימין אמלא', ברישא אומר לשון נסתר ובסיפא אומר לשון 'אמלא'. אלא י"ל שרצון הבורא ב"ה על מי ששייך לזה שנפשו חשקה לזה להתפלל על הדור, אך לזה צריך לב נשבר ומי שמיצר בצרות ישראל חלילה, והנה אם אדם מתפלל על צורכי ישראל, קשה לכאורה תורתו מתי נעשית וכו', וזה י"ל 'לא תהיה משכלה ועקרה בארצך', לשון 'ארצווי ארציה' (קידושין מה:), פי' שתתרצה את הבורא ב"ה על הדור שלא תהיה משכלה ועקרה בארצך, בזה יש חיי ובני התלויים במזל, ובחיי תלוי גם מזוני כי 'מאן דיהיב חיי יהיב

א. פר' בא ד"ה פי' על פסוק לא תהיה משכלה. ב. 'לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימין אמלא'. ג. עיין שמו"ר מב, ט: 'וכי משה היה תופש בהקב"ה שהוא אומר 'הניחה לי' וכו', כך אמר הקב"ה למשה 'ועתה הניחה לי', אמר משה מפני שהקב"ה רוצה שאפייס על ישראל לפיכך הוא אומר 'ועתה הניחה לי', מיד התחיל לבקש עליהם רחמים'. וע"ע ברכות לב. ד. עיין לעיל פר' בא שם: 'מארצך' לשון 'ארצווי ארציה' (קידושין מה:), שתרצה את הבורא ב"ה עליהם, כ"א הבורא ב"ה חפץ כן, וכמו שרמז למשה רבינו ע"ה באומר 'הניחה לי', וכן בהושע כידוע בזוהר (ח"ב קפז:), ואם תראה כן לא תחוש אל נפשך שאין אתה לומד, כי 'את מספר ימין אמלא' אני, כי בצדיק כתיב 'בא בימים'. ה. בראשית כד, א. ו. מלכים א, א. ז. ראה דברים לא, ב, ועיין ר"ה יא. ח. עיין להלן פר' בחוקתי ד"ה פי' על פסוק ונתתי כפרך: 'והנה

אברהם ושרה
ושאר הצדיקים
שלא ילדו
הולידו בזיווגם
נשמות גרים

בְּפֶסוּק (שמות כג, ט) **וְאַתֶּם יִדְעֶתֶם אֵת נֶפֶשׁ הַגֵּר פִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאַרְצְךָ מִצְרַיִם. יָדוּעַ מָה שְׂאִיתָא בְּזַהַר בְּפֶסְקָא** (ח"ב צט.) **שְׁבִזָּה יֵשׁ סוּד מָה שְׂאוּמֵר וְאַתֶּם יִדְעֶתֶם אֵת נֶפֶשׁ הַגֵּר, אַחַר זֶה הִדְרָא מְלִי לְנִרְתָקָא 'כִּי גֵרִים הֵייתֶם' כּו'. נִרְאָה שֶׁהוּא עַל סוּד מָה דְאִיתָא (זוה"ק ח"ג קסח.) בְּשֵׁם רַב מְתִיבְתָא עַל פֶּסוּק (בראשית יא, ל) 'וְתָהִי שְׂרֵי עֲקָרָה אֵין לָהּ וְלִדְיָא'. יָדוּעַ מָה שְׂאִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ**

זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה בְּגִמְרָא (יבמות סד:) 'אֶפְלוּ בֵּית וְלֵד לֹא הָיָה לָהּ. עֲקָר מְטְרוּן יֵי. וְרַב מְתִיבְתָא פְּרִשׁ, וְלֵד הוּא דְלֹא הָוָה לָהּ, אַךְ בְּזוּוּגָם הַקְדוּשׁ יִלְדוּ נְשָׁמוֹת לְגֵרִים, כִּי ח"ו לֹא נִזְדַּוְּגוּ לְבִטְלָה. וְכֵן שְׂאֵר צְדִיקִים שְׂאִינָם יִלְדִים, וְכִמוּ בְּגֵן עֲדָן יֵי. וְזֶה 'אֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחֶרֶן' (בראשית יב, ה). וְזֶה יֵשׁ לְפִרְשׁ וְאַתֶּם יִדְעֶתֶם לְשׁוֹן 'וְאַדָּם יִדְעַ' (שם ד, א), עַל כֵּן כְּתִיב נֶפֶשׁ הַגֵּר יֵי, וְדוּק:

◆ ציונים ומקורות ◆

'עיקר מטרין לא היה לה, וגלף לה הקב"ה עיקר מטרין'. יג. עפ"י כתי"ק החידושי הרי"ם, ובדפוס פיעטרקוב ליתא. יד. עיין זוה"ק שם, וע"ע פרי עץ חיים שער הברכות פ"ז, וע"ע קהילת יעקב ערך גר: 'גרים הן מזיווג הנשמות בגן עדן, זוהר שלח, והן מבחינת נוגה וכו', וגם מזיווג הצדיקים בחייהן אותו זיווג שאינו מוליד ממנו וולד, אף על פי כן אינו לבטלה שנברא ממנו נשמת גרים וכו'. והרמ"ז ביאר הענין שענין הגרים הוא הניצוצות שעולים מקליפות נוגה וניתנים בגוף של אותו נכרי, ובסגולת קדושת אותו הניצוץ הוא מתעורר לצאת מן הטומאה ומשתוקק לקדושה, ואחר כך משפעת בו מידת מלכות נפש אחד מאותם שעשו הצדיקים בזיווגם'. טו. עיין קהילת יעקב שם: 'ושמעתי ממורי החסיד מהר"י סג"ל, שזוהו פירוש 'ואתם ידעתם את נפש הגר', 'ידעתם' מלשון 'והאדם ידע את חוה אשתו', רצה לומר על ידי זיווגכם נעשה 'נפש הגר', וזה שאמר 'את נפש הגר'.

מזוני' וכו', וזה 'לא תהיה' וכו', ולא תדאוג תורתך מתי נעשה, לז"א 'את מספר ימיך אמלא' אני'. י. 'בכמה דוכתין אזהר קודשא בריך הוא על גיורא, דזרעא קדישא יזהרון ביה, ולבתר נפיק מילה סתימא מנרתקה, וכיון דאתגלי אהדר לנרתקה מיד ואתלבש תמן, כיון דאזהר על גיורא בכל אינון דוכתין נפק מילה מנרתקה ואתגלי ואמר 'ואתם ידעתם את נפש הגר', מיד עאלת לנרתקה ואהדרת בלבושה ואתטמרת דכתיב 'כי גרים הייתם בארץ מצרים'. יא. 'רב מתיבתא אמר, כתיב 'ותהי שרי עקרה אין לה ולד', ממאי דאמר 'ותהי שרי עקרה' לית אנא יודע דלית לה ולד, מאי 'אין לה ולד'. אלא הכי אמר רב מתיבתא, ולד לא הות מולדא, אבל נשמתין הות מולדא, באתדבקותא דתיאובתא דאינון תרין זכאין הוו מולידי נשמתין לגיורי כל ההוא זימנא דהוו בחרן, כמה דעבדין צדיקייא בגן עדן, כמה דכתיב 'ואת הנפש אשר עשו בחרן', 'נפש עשו' ודאי'. יב. ראה בר"ר נג, ה:

ספר
זְכָרוֹן
זאת

פְּרִשְׁת מְשֻׁפְּטִים

הִנֵּה פְּתִיב (תהלים קמז, יט) חֲקִיו וּמְשֻׁפְּטָיו לְיִשְׂרָאֵל כּוֹיֵא. יֵשׁ לְפָרֵשׁ חֲקִיו נִקְרָאִים יִרְאֵת שְׁמִים^ב, שְׁעַל יְדֵי הִירְאָה עוֹשֶׂה לּוֹ הָאָדָם חֵק וּגְבוּל מֶה לַעֲשׂוֹת וּמֶה שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת, וְגַם שְׁאִינוֹ מְרַגֵּשׁ טַעַם, עַל כֵּן נִקְרָא חֲקִים לְשׁוֹן חֵק וּגְבוּל וּלְשׁוֹן חֲקִיקָה שְׁמֻצְמָצָם עֲצָמוֹ מְעַנְיָנוּ בְּשִׁבִיל יִרְאֵת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, מֶה שְׁאִין כֵּן אֶהְבֶּה נִקְרָא מְשֻׁפֵּט, שִׁישׁ לּוֹ טַעַם בְּהַעֲבֹדוֹת שְׁלוֹ:

יראה נקראת חוק שמגביל האדם אף בלי טעם ואהבה נקראת משפט שיש לו טעם בעבודה

וְהִנֵּה בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים גַּם אִם יִזְדַּמְּן חֲסִיד עוֹבֵד כּוֹכָבִים הוּא מִירְאָה לְבַדֵּי, וּכְמוֹ גַּם בְּאִיּוֹב פְּתִיב (איוב א, ח) 'יִרְא אֱלֹקִים', וְדוֹק וְתִשְׁפַּחֲהִי. וְזֶה חֲקִיו וּמְשֻׁפְּטָיו לְיִשְׂרָאֵל, לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי, אֲפִילוֹ יֵשׁ לָהֶם לְפַעַם חֵק, וּמְשֻׁפְּטִים בַּל יִדְעוּם. וְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ 'וְאֵלֶּה הַמְשֻׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֵיהֶם' (שמות כא, א) וְלֹא לְפָנֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים (רש"י ד"ה לפניהם). וְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ 'כִּשְׁלַחֲן

גם אם יזמן חסיד מאומות העולם הוא רק מיראה ולא מאהבה

צִוּוּנִים וּמְקוּרוֹת

זכאי דרש כל ימיו שלא עבד איוב את המקום אלא מיראה, כי יראה באה מפאת השכל ו'יראה' אותיות 'ראיה', אבל אהבה באה מפאת כוחות הלב, בזה אין לאומה"ע שום נגיעה. ד. עיין סוטה כז: 'בו ביום דרש ר' יהושע בן הורקנוס לא עבד איוב את הקדוש ברוך הוא אלא מאהבה וכו', אמר רבי יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהיית דורש כל ימיך שלא עבד איוב את המקום אלא מיראה שנאמר 'איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע'. וע"ע שם משמואל ר"ה תרעו: 'ויש לומר דפלוגתא דרבן יוחנן בן זכאי ור' יהושע בן הורקנוס שדרש שלא עבד איוב את הקדוש ברוך הוא אלא מאהבה תלויה בפלוגתא דש"ס ב"ב (טו.) אם איוב מישראל היה או מאומות העולם היה, דריב"ז סבר כבריייתא דהתם דמאזה"ע היה, ור' יהושע בן הורקנוס סבר כר"י ור"א דישראל היה ומעולי גולה ומדרשו בטבריה. וע"ע פרי צדיק קדושת שבת מאמר ד: 'דה' יתברך נותן פחדו ומוראו על כל הנבראים וייראוהו כל המעשים, דגם האומות קרי ליה אלהא דאלהא (מנחות קי.), ופוחדים מיראת עונש על כל פנים, כמו כורש אחר שהחמיץ אמר

א. 'מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל. לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום הללויה'. ב. ע"ע לעיל פר' בא ד"ה וזה יש לפרש ושמרת: 'הנה היראה נקרא חוקה, וכן כתיב 'זאת חוקת התורה' לשון חוק וגבול שלא יעבור'. ג. ע"ע לעיל פר' בשלח ד"ה ולזיכרון: 'העובדי כוכבים גם הטובים אין להם כי אם יראה ולא אהבה, וסימן גר צדק'. וע"ע פרי צדיק קדושת שבת מאמר ד: 'אי אפשר לשום אומה לקבוע בלבם אהבת ה' יתברך כלל, כי אין אהבה אלא בדומים, וצורת יעקב אבינו ע"ה חקוקה בכסא הכבוד, והאבות הן המרכבה, ואנו נקראים בנים לה' מצד הוזה, שאנו בני האבות שהן המרכבה ורחמי דאבא אברא. מה שאין כן העכו"ם אין להם שייכות לזה. וע"ע שם משמואל ראש השנה תרעו: 'וידועין דברי מהר"ל דבמצוות השכליות יש לאומה"ע קצת אחיזה וע"כ עשיו היה זהיר בכיבוד אב שהוא ממצוות השכליות, עכ"ד. ויש לומר דה"ט דאיתא (איכ"ר ב, יג) 'יש חכמה בגויים תאמינ'. אבל במצוות ששורשן בלב, היינו שיהיה נמשך אחר הש"י לדבקה בו באהבה, אין לאומות שום אחיזה. וע"כ בש"ס סוטה (כז:) שרבן יוחנן בן

עָרוֹף וּמוֹכֵן לְאָכְל' (שם ד"ה אשר)^ה, פְּרוֹשׁ
לְהִיּוֹת טַעַם בְּעִבְדוֹת:

דְּהֵנָה כְּתִיב (תהלים קמז, יט-כ) **מִגִּיד**
דְּבָרָיו לִיעֲקֹב כּו'. לֹא עָשָׂה כֵן
לְכָל גּוֹי כּו'. קָשָׁה, יִכְתַּב בְּקִצּוֹר לֹא
עָשָׂה זֶה לְכָל גּוֹי, וְלָמָּה עוֹד 'וּמְשֻׁפְּטִים
בַּל יִדְעוּם', הֲלֹא קָאֵי עַל הַכֹּל 'לֹא עָשָׂה
כֵּן לְכָל גּוֹי', וּמִהֶסוֹף מְשַׁמַּע רַק
מְשֻׁפְּטִים בַּל יִדְעוּם. גַּם הַלְשׁוֹן 'כֵּן',
הִזָּה לְכַתֵּב זֶה:^ה

אָף בְּקִצּוֹר, דְּהֵנָה כְּתִיב (שמות יט, ג) 'כֹּה
תֹּאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתִגִּיד לְבָנֵי
יִשְׂרָאֵל, יָדוּעַ פְּרוֹשׁ רַבּוֹתָנוּ ז"ל'. וַיֵּשׁ

מידת היראה
היא שוה לכל
נפש וגם
הגויים יכולים
להשיג יראה
תחתונה אך לא
יראה עליונה

לְפָרֵשׁ עוֹד, דְּהֵנָה יֵשׁ מְדַרְגָּה לְעֵבֵד אֶת
ה' יִתְבָּרַךְ בְּיִרְאָה, וְזֶה שְׁוֵה לְכָל נֶפֶשׁ, גַּם
בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֶפְשָׁר כֵּן, וְזֶה כְּתִיב
(קהלת ג, יד) 'וְהֶאֱלָקִים עָשָׂה שְׂיִרְאוּ
מִלְּפָנָיו כּוֹלֵל כָּל הָעֲשִׂיָּה, וְזֶה מִלְּךְ
אֱלֹקִים עַל גּוֹיִם' (תהלים מז, ט). אָף אָף
עַל פִּי כֵּן אֵיךְ יִרְאָה וְאֵיךְ יִרְאָה^ט, וַיִּדְאֵי
עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֵינּוּ יָכוֹל לְהַשִּׁיג יִרְאָה
עֲלִיוֹנָה פִּי אִם יִרְאָה תַּחְתּוֹנָה:

וְהֵנָה מִי שֶׁהוּא בְּמְדַרְגָּה קְטָנָה דִּי לוֹ
הִירְאָה, מֵה שְׂאִין כֵּן לְצַדִּיקִים
רְאוּם טוֹב לְעֵבֵד בְּאַהֲבָה. וְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ
'כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב', 'כֹּה' הוּא
יִרְאָה^{יא}, 'כֹּה' יֵשׁ לְפָרֵשׁ עוֹד כ"ה אֲתוֹן

מי שהוא
במדרגה
תחתונה די לו
ביראה אך
לצדיקים טוב
לעבוד באהבה

◆ ציונים ומקורות ◆

גויים' וכו', דדא איהו שמא דקא מלך על גויים
'אלהים', דהא דחילו ביה שריא ודינא ביה
שריא. ט. עיין זוה"ק ח"א יא: 'יראה אתפרש
לתלת סטרין, תרין מנייהו לית בהו עיקרא כדקא
יאות וחד עיקרא דיראה, אית בר נש דדחיל
מקודשא בריך הוא בגין דייחון בנוהי ולא ימותון,
או דחיל מעונשא דגופיה או דממוניה, ועל דא
דחיל ליה תדיר, אשתכח יראה דאיהו דחיל
לקודשא בריך הוא לא שוי לעיקרא, אית בר נש
דדחיל מן קודשא בריך הוא בגין דדחיל מעונשא
דהוא עלמא ועונשא דגיהנום, תרין אילין לאו
עיקרא דיראה אינון ושורשא דיליה, יראה
דאיהי עיקרא, למידחל בר נש למאריה בגין
דאיהו רב ושליט עיקרא ושורשא דכל עלמין,
וכולא קמיה כלא חשיבין'. וע"ע תיקו"ז ה: 'אית
יראה ואית יראה, לאו כל אפיא שוין, אית יראה
דדחיל בר נש לקודשא בריך הוא בגין דלא ילקה
ליה ברצועה' וכו'. וע"ע שם עג: עו: י. ע"ע
דברי אמת פר' משפטים ד"ה וי"ל עוד: 'והנה אית
יראה ואית יראה, וגם עובדי כוכבים יש להם
יראה ממנו יתברך, אך יראה תחתונה מאוד רק
יראת עונש גשמי'. יא. עיין זוה"ק ח"ב עט:
פרדס רימונים שער ערכי הכינויים פי"א ערך כה:
'מידת מלכות נקראת 'כה''. וע"ע תיקו"ז עז.

להיות מצלאין לחיי מלכא ובנוהי (ר"ה ד.). וזהו
השער לה' אשר צדיקים יבואו בו ופתוח לכל
הרוצה ליכנס כי זה כל האדם, ודבר זה הוא בא
בהשתדלות אדם מצד עצמו וגם אומות בכלל
האדם, כמו איוב שהיה מחסידי אומות העולם
נאמר בו 'ירא אלהים' וכו' עיי"ש. ה. "אשר
תשים לפניהם' אמר לו הקב"ה למשה, לא תעלה
על דעתך לומר אשנה להם וכו' עד שתהא
סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי
להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר 'אשר
תשים לפניהם', כשולחן הערוך ומוכן לאכול
לפני האדם. ו. ע"ע דברי אמת פר' משפטים
ד"ה וי"ל עוד: 'כתיב' מגיד דבריו ליעקב' כו' יש
לדקדק מה זה 'לא עשה כן לכל גוי' הוה ליה
למימר לא עשה זה לכל גוי, 'כן' משמע שעושה
אותם אך לא כן. ומה זה אומרו אח"כ 'ומשפטים
בל ידעום' משמע דדבריו וחוקיו הודיעם, ולעיל
כתיב 'לא עשה כן' על הכל'. ז. ראה מכילתא
מס' בחודש פ"ב: 'כה תאמר לבית יעקב' אלו
הנשים, 'ותגד לבני ישראל' אלו האנשים. ד"א
'כה תאמר לבית יעקב', אמור בלשון רכה, אמור
ראשי דברים לנשים, 'ותגד לבני ישראל',
ותדקדק עמהם ואמור להם'. וע"ע רש"י שמות
יט, ג. ח. עיין זוה"ק ח"ב צו. "מלך אלהים על

דִּיחֻדָּא^{יב} הוא אַמוּנָה וְהִירָאָה אַחַת הִיא^{יא},
'וְתִגִּיד' הִיא אֶהְבָּה לְשׁוֹן אַגְדָּה^{יז}, וְזֶה
'לְכַנֵּי יִשְׂרָאֵל':

וְהִנֵּה הִירָאָה נִקְרָא 'דְּבוּר' לְשׁוֹן קְשָׁה^{טו},
וְהֶאֱהָבָה נִקְרָא 'מִשְׁפָּט' כְּמוֹ
מִשְׁפָּט בְּטַעַם הַדְּבָר כִּי יֵשׁ לוֹ טַעַם
בְּעֵבְדוֹת. וַיֵּשׁ עוֹד, כִּי צָרִיף צָדִיק
לְהַמְשִׁיף שְׁפַע לְהַעוֹלָם, נִקְרָא חֵק, כְּמוֹ
'הַטְרִיפְנִי לְחֵם חֲקִי' (מִשְׁלִי ל, ח), 'וְתַתֵּן
טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ' (שם ל, טו):
וְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ 'מִגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב'
הִירָאָה שְׁלוֹ הִיא יִרְאָה עֲלִיוֹנָה, וְזֶה
דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב, מֵה שְׁאִין בֶּן 'לְיִשְׂרָאֵל'
נוֹתֵן 'חֲקִיו' כַּח לְהַמְשִׁיף שְׁפַע, וְגַם
'מִשְׁפָּטָיו' הִיא אֶהְבָּה. וְזֶה 'עֵין מִשְׁפָּט'
(בְּרֵאשִׁית יד, ז) פִּרְשׁוּ ז"ל^{טז} עַל אַבְרָהָם:
וְלִזֶּה אוֹמֵר 'לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי',
פִּרְוֵשׁ הֵגֵם שְׁגַם בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֶפְשָׁר
לְהִיטֹת לָהֶם יִרְאָה, לֹא כֵּן הוּא כְּמוֹ

'דיבור' רומזו
ליראה
ומשפט'
לאהבה וחוק'
רומזו להמשכת
השפע

הש"ת נתן
לכחית יעקב
יראה עליונה
ולבחינת
ישראל אהבה
וכח להמשיך
שפע אך
לאומות יש רק
יראה תחתונה

לְיִשְׂרָאֵל כְּנ"ל, כִּי אֵין לָהֶם כִּי אִם יִרְאָה
תַּחְתּוֹנָה, וּמִשְׁפָּטִים בַּל יִדְעוּם' כָּלֵל.
וְזֶה 'וְאֶלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים
לְפָנֵיהֶם' (שְׁמוֹת כ, א) וְלֹא לְפָנֵי עוֹבְדֵי
כּוֹכָבִים' (רש"י ד"ה לפניהם):

בְּמִדְרָשׁ (שְׁמוֹר ל, יב) 'לֹא תִהְיֶה לֹא
כְּנִשָּׁה' (שְׁמוֹת כ, כד), הִדָּא
הוּא דְכִתְיֵב (מִשְׁלִי יט, יז) 'מִלְּוָה ה' חוֹנֵן
דִּלּ וּגְמֻלוֹ יִשְׁלָם לֹא', עַד הֵיכָן, עַד 'עֶבֶד
לֹוה לְאִישׁ מִלְּוָה' (שם כ, ז) כְּבִיכּוֹל. יֵשׁ
לְפָרֵשׁ, דִּישׁ דְּקָדוּק, 'לֹו' הוּא מִיִּתֵּר. עַל
כֵּן פִּרְשׁ 'הִדָּא הוּא דְכִתְיֵב מִלְּוָה ה' חוֹנֵן
דִּלּ', פִּרְוֵשׁ לְהַעֲנִי לֹא תִהְיֶה כְּנוֹשָׁה, מֵה
שְׁאִין כֵּן לֵה' כְּבִיכּוֹל, כִּי הוּא חֲפִץ חֶסֶד,
רוֹצֵה בְּזֶה לְהִיטֹת אָדָם תַּקִּיף בְּדַעְתּוֹ
לְהַתְּפַלֵּל וּלְכַבֵּל גְּזֻרוֹת וּלְהַמְשִׁיף רַחֲמִים,
וְזֶה 'לֹא תִהְיֶה לֹו כְּנִשָּׁה', מֵה שְׁאִין כֵּן
לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּף הוּא כְּבִיכּוֹל כְּנ"ל:

הקב"ה רוצה
שיהיה האדם
תקיף בדעתו
להתפלל לכטל
גזרות
ולהמשיך
רחמים

◆ ציונים ומקורות ◆

ב"ה, שהרי עומד לפניו ורואה אותו, שהרי בכל
מקום כבודו מלוא כל הארץ, אפילו מקום
גשמיות וארציות הכל מלא מחיותו, כמ"ש (ירמיה
כג, כד) 'הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא',
נמצא ירא מלפניו לעבור עבירה, ונמצא האמונה
היא ממש היראה'. יד. ראה שבת פז. 'ויגד
משה, דברים שמושכין לבו של אדם כאגדה'.
טו. ספרי בהעלותך צט: 'אין דיבור בכל מקום
אלא לשון קשה'. טז. מסכת כלה רבתי פ"ג
ה"א: 'תאנא ארבע מלכיות לא נתכוונו אלא
בשביל אברהם, שנאמר 'וישובו ויבואו אל עין
משפט היא קדש', 'עין משפט' זה אברהם שהוא
עינו של עולם, 'היא קדש' הוא קדוש שנתקדש
עליו שם שמים'. וע"ע בר"ר מב, ג. יז. עיין
זוה"ק ח"ג רסב: 'וברחימותא דמלכא תליא חסד,
ועל דא איקרי (ישעיה מא, ח) 'אברהם אוהבי',
ובגין דרחים ליה יתיר אסגי חסד בעלמא'.

'יראת ה' דא שכינתא מלכות קדישא'. וע"ע
מאור עינים אגדות הש"ס שבת ד"ה כשנכנסו
יוונים: 'מידת היראה הנקראת 'כה', כי מידת
המלך היא לצוות על עמו כה וכה יעשו בלי ישנו
מיראתו של מלך'. יב. זוה"ק ח"ב קלט: 'גליף
ואתקין משה כ"ה אתוון ברזא דפסוקא דיחודא,
דכתיב (דברים ו, ד) 'שמע ישראל ה' אלהינו ה'
אחד', ואינון כ"ה אתוון גליפן מחקקן ברזא
דלעילא'. יג. עיין זוה"ק ח"ב רכג. 'יראת ה'
היא אוצרו' (ישעיה לג, ו), אוצרו דכל אילין, בגין
דהאי יראת ה' נקיט כל אינון נחלין ואיהי
אתעבידת אוצר לכולהו וכו', ועל דא איקרי
אמונה'. וע"ע מאור עינים ליקוטים ד"ה
בהעלותך את הנרות: 'האמונה שיאמין האדם כי
מלוא כל הארץ כבודו, לית אתר פנוי מיניה,
ואפט בלתו, וכשיאמין זה בלב שלם ובאמת,
יהיה עליו מורא ממלך מלכי המלכים הקדוש

סֵפֶר
דְּבָרַי
אֵמֶת

פרשת משפטים

העובד על המזבח והמתפלל לא יבוא בעצמו מעלות רק יתלה הכל בהש"ת וכן הדין לא יגיס לבו בהוראה

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים כּו' (שמות כא, א). יש לפרש המוסף על ענין ראשון^א, דכתיב לעיל (שם כ, כג)^ב 'ולא תעלה במעלות על מזבחי', פשוט שלא ימצא לו האדם מעלות כשעולה על המזבח לעבודת שמים או לתפלה שבמקום תמידים תקנום^ג, כי אם יתלה כל המעלות שלו בו יתברך, ויפשפש חסרונותיו, וזה אמרו 'אשר לא תגלה ערותך עליו'^ד. על זה אומר 'ואלה המשפטים כו' נמי כן, כי 'הגס לבו בהוראה כו' (אבות פ"ד מ"ז)^ה:

וַיֵּשׁ לְפָרֶשׁ עוֹד, דְּהֵנָּה כְּתִיב (תהלים קמז, יט) 'מגיד דבריו ליעקב כו'. יש לדקדק מה זה 'לא עשה כן לכל גוי', הוה ליה למימר 'לא עשה זה לכל גוי', [כין 'כן' משמע שעושה אותם אך לא כן. ומה זה אמרו אחר כך 'ומשפטים בל ידעום', משמע דדבריו וחקיו הודיעם, ולעיל כתיב 'לא עשה כן' על הכל:

אך הנה מכל ישראל אינו פוסק יראת שמים, וכמו שפתיב (במדבר לה, לד) 'אני ה' שכן בתוך בני ישראל', כי 'אני הוא יראה', כמו 'ראו כי אני הוא'

לאומות יש יראה תחתונה מאוד אך לבני יש תמיד יראת שמים מבחי מלכות שמים

ציונים ומקורות

כשתרצה לעלות על מזבח, דהיינו לשוב על עונך, לא תעלה עם מעלות, שתחשוב בדעתך שיש לך איזה מעלות. וגם לא תלך מיד בהתחלתך במעלות ומדרגות צדיקים גמורים, רק מתחילה תרגיל את עצמך בהדרגה ממדרגה למדרגה בהכנעה גדולה. 'אשר לא תגלה ערותך עליו' רוצה לומר דאם לא כן סופך להתגלה קלונך וערותך. וי"ל כוונת רש"י ז"ל עם הסמיכות גם כן בדרך הזה, ד'הדן דין אמת לאמיתו נעשה' כו' (שבת י), ובודאי המקיים עסקי הדינים כהלכתו אזי הוא גם כן מזבח כפרה להגין עליו. וזה שפירש רש"י ז"ל 'לומר לך שתשים סנהדרין אצל מזבח', רוצה לומר שיתנהגו גם כן בדרך הזה כנ"ל כמו שנאמר אצל המזבח, והוא רחום יכפר עון לנו ולכל ישראל אמן. ו. 'מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל. לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום הללויה'. ז. ראה רש"י שם: 'כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל', אף בזמן שהם טמאים שכינה שרויה ביניהם. ח. עיין זוה"ק ח"ג רעו. 'אני דא שכינתא'. ועיין תיקו"ז עז. 'יראת ה' דא שכינתא מלכות קדישא'.

א. ראה רש"י שם: 'ואלה המשפטים', כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, 'ואלה' מוסף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני. ב. 'ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו'. ג. ברכות כו: ד. ראה להלן ד"ה וכי יריבון אנשים. ה. 'רבי ישמעאל בנו אומר, החושך עצמו מן הדין, פורק ממנו איבה וגזל ושבועת שוא. והגס לבו בהוראה, שוטה רשע וגס רוח'. וע"ע נועם אלימלך פר' משפטים ד"ה או: 'או יאמר 'ואלה המשפטים' ופירש"י ז"ל 'למה נסמכה פרשת דינין לפרשת מזבח לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח'. י"ל כוונת רש"י ז"ל דשם נאמר בפרשת מזבח 'ולא תעלה במעלות על מזבחי'. י"ל שרמזה לנו התורה דרכי התשובה איך יתנהג האדם, דבזמן שבית המקדש היה קיים היו הקרבנות מכפרים, ועכשיו בעוונותינו הרבים שאין לנו מזבח התורה הקדושה מכפרת, ע"ד שאמרו חז"ל (ויק"ר כה, א) 'הרגיל ללמוד דף א' ילמוד ב' דפין' ונמצא התורה נקראת מזבח שמכפרת כמו מזבח, ואמר הכתוב 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' פירוש

(דברים לב, לט) ^ט. וְזֶה שֶׁבִקֵּשׁ מֹשֶׁה רַחֲמִים שֶׁתִּשְׁרָה הַשְּׂכִינָה בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי יִרְאֶה נִקְרָאת מַלְכוּת שְׁמַיִם^א. וְהִנֵּה אֵיךְ יִרְאֶה וְאֵיךְ יִרְאֶה^ב, וְגַם הָאֲמוֹת יֵשׁ לָהֶם יִרְאֶה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ אֵף יִרְאֶה תַּחְתּוֹנָה מְאֹד, רַק יִרְאֶת עֲנֵשׁ גְּשָׁמִי^ג. וַיֵּשׁ עוֹד מִדְּרָגָה שְׁאֲנוּ מִשִּׁיגִים שֶׁפָּעוּ יִתְבַּרֵךְ וְהִשְׁפַּעַת אֶהְבְּתוּ. יֵשׁ עוֹד מִדְּרָגָה שְׁאֲנוּ מִשִּׁיגִים טַעֲמֵי הַתּוֹרָה:

וְהִנֵּה הַשְּׁפָעַת אֹרֹו יִתְבַּרֵךְ נִקְרָא 'חֲקִיו'^י, כְּמוֹ 'וְאָכְלוּ אֶת חֲקֵם' (בראשית מז, כב) ^{טו}, וְזֶה עַל יְדֵי מִלָּה, כִּי נִקְרָא 'בְּרִית'^{טז} הַפֶּה מֵעֲרָלָה אָטוּם^{יז}, וּבְרִית פְּתוּחַ שְׁעָרֵי אֹרֶה^{יח}, מֵעֵין זֶה שֶׁמֵּעֵתִי מִרְבִּי שְׁיַחִיָּה. וְ'מִשְׁפָּטִים' נִקְרָאִים טַעֲמֵי תוֹרָה, כְּמוֹ מִשְׁפָּט שְׂרָאוֹי כֵּן לְעֲשׂוֹת שְׁמִשִּׁיג טַעֲמָם. מֵה שְׁאִין כֵּן בְּאֲמוֹת גַּם אִם מִתְגַּיְרִים שְׁמִשִּׁיגִים מְאֹרֹו,

רק בני משוגים שפע אור ה' ע"י ברית מילה משא"כ האומות, ואף כשמתגייר וכשיג באור ה' אינו משיג טעמי התורה

◆ ציונים ומקורות ◆

ט. עיין זכרון זאת פר' וירא ד"ה וירא: 'כי אני' הוא יראה, כמו גיבור שמטיל אימה אומר 'אני אני הוא'. וע"ע זאת זכרון פר' לך לך (א) ד"ה וקרוב: 'אני' היא תשובה תתאה שהיא מיראה, כמו שכתוב (דברים לב, לט) 'אני אני הוא אני אמית ואחיה' כו'. י. ראה ברכות ז. 'ואמר רבי יוחנן משום רבי יוסי, שלושה דברים ביקש משה מלפני הקדוש ברוך הוא ונתן לו, ביקש שתשרה שכינה על ישראל ונתן לו, שנאמר (שמות לג, טז) 'הלא בלכתך עמנו'. יא. עיין זוה"ק ח"ג קח. 'הדא הוא דכתיב, (תהלים ק, ב) 'עבדו את ה' ביראה', מהו ביראה, כמה דאת אמר (שם קיא, י) 'ראשית חכמה יראת ה'', ודא מלכות שמים, ובגין כך עול מלכות שמים, ועל דא האי בקדמיתא הוא דכולא'. יב. עיין זוה"ק ח"א יא: 'יראה אתפרש לתלת סטרין, תרין מנייהו לית בהו עיקרא כדקא יאות וחד עיקרא דיראה, אית בר נש דדחיל מקודשא בריך הוא בגין דייחון בנוהי ולא ימותון, או דחיל מעונשא דגופיה או דממוניה, ועל דא דחיל ליה תדיר, אשתכח יראה דאיהו דחיל לקודשא בריך הוא לא שוי לעיקרא, אית בר נש דדחיל מן קודשא בריך הוא בגין דדחיל מעונשא דההוא עלמא ועונשא דגיהנום, תרין אילין לאו עיקרא דיראה אינון ושרשא דיליה, יראה דאיהו עיקרא, למידחל בר נש למאריה בגין דאיהו רב ושלטי עיקרא ושרשא דכל עלמין, וכולא קמיה כלא חשיבין'. וע"ע תיקו"ז ה: 'אית יראה ואית יראה, לאו כל אפיא שוין, אית יראה דדחיל בר נש

לקודשא בריך הוא בגין דלא ילקה ליה ברצועה' וכו'. וע"ע שם עג: עו: יג. ע"ע זכרון זאת פר' בא ד"ה ולזכרון: 'ובשביל שהעובדי כוכבים גם הטובים אין להם כ"א יראה ולא אהבה, וסימן 'גר צדק', ע"כ "וראו כל עמי כו' ויראו ממך' (דברים כח, י) אלו תפילין שבראש" (ברכות ו). וע"ע שם פר' משפטים ד"ה והנה: 'והנה בעובדי כוכבים גם אם יודמן חסיד עובד כוכבים, והא מיראה לבד, וכמו גם באיוב כתיב (איוב א, ח) 'ירא אלוקים', ודוק ותשכח. יד. ע"ע זכרון זאת פר' משפטים ד"ה והנה היראה: 'ויש עוד, כי צריך צדיק להמשיך שפע להעולם, נקרא חוק, כמו 'הטריפני לחם חוקי' (משלי ל, ח). 'ותתן טרף לביתך וחוק לנערותיה' (שם לא, טו). טו. עיין ביצה טז. 'מאי משמע דהאי 'חוק' לישנא דמוזני הוא, דכתיב 'ואכלו את חוקם אשר נתן להם פרעה'. טז. עיין תנחומא לך לך כ: 'חביבה המילה וכו', ומנין שהיא נקראת 'חוק' שנאמר (תהלים קה, י) 'ויעמידה ליעקב לחוק לישראל ברית עולם'. וע"ע פרי צדיק פר' בא ד"ה ואיתא בזה"ק: 'ומילה נקרא חוק וכו', וכן נוסח הברכה 'חוק בשארו שם' (שבת קלז:). יז. עיין רש"י שמות ו, יב: 'ערל שפתים', אטום שפתים, וכן כל לשון 'ערלה' אני אומר שהוא אטום. יח. עיין זוה"ק ח"ב ג: 'כי שמש ומגן ה' אלהים' (תהלים פד, יב) 'שמש ומגן' דא ברית קדישא, מה שמש זרח ואנהיר על עלמא, אוף הכי ברית קדישא זרח ואנהיר גופא דבר נש'.

וּמְשֻׁפְּטִים בְּל יִדְעוּם פְּרוּשׁ גַּם אִם יִתְגַּדְּלוּ. וְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ וְאֵלֶּה הַמְשֻׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשְׂיִם לְפָנֵיהֶם:

שְׁפַע טַעַמֵי הַתּוֹרָה אֵינָם מְשֻׁיָּגִים, כִּי נִקְרָא רַק 'גֵּר צָדֵק'^ט. וּמְשֻׁמְעָה וְאֲבִטְלִיּוֹן אֵין רְאָיָה, כִּי הֵם הָיוּ גִלְגּוּלִים מְצַדִּיקִים גְּדוּלִים כְּדֹאֵיתָא בְּסִפְרֵי גִלְגּוּלִיִּים (פמ"ח)^כ: וְזֶה 'לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי', פְּרוּשׁ גַּם מֵה שֵׁשׁ לְהֵן, הֵן 'דְּבָרָיו' הוּא יִרְאֶה כִּי 'דְּבָר' לְשׁוֹן קָשָׁה כִּי (הֵן 'חֻקָּיו' הוּא שְׁפָעוּ, פְּרוּשׁ גַּם אִם מִתְגַּדְּלִים) אֵין לְהֵם 'פֶּן', כִּי אִם יִרְאֶה תַּחְתּוֹנָה מְאֹד הַמְּלַבֵּשׁ גַּם בְּמִדְרָגָה תַּחְתּוֹנָה,

היראה של הגויים וכן אור השפע של הגרים אינם באותה דרגה של בני וגם אינם משיגים טעמי תורה

הקב"ה נותן גדלות לשפל בעיניו כדי שיוכל לנצח בנגינות ולהודות לה' אך מנאזה רעה בא נצח רע לריב עם חבריו

וְכִי יִרְיֹבֵן אֲנָשִׁים (שמות כא, יח)^{כב}. פְּרֻשָׁנוּ בְּעִזְרָתוֹ יִתְבָּרַךְ הַכֹּל, לְשׁוֹן רִיב. כִּי יִדְוַע כִּי כְּשֶׁאָדָם שָׁפַל בְּעֵינָיו בָּא לוֹ גְּדוּלוֹת מֵה' שְׁלֹא תִהְיֶה לוֹ בּוֹשָׁה לְשִׁבְחוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכִמּוֹ שֶׁפִּרֵשׁ רַבִּי ז"ל עַל 'זְמָרוֹ ה' כִּי גֵאוּת עָשָׂה' (ישעיה יב, ה) נוֹתֵן גְּדוּלוֹת לְזִמְרָ לְוִי.

ציונים ומקורות

(במדבר כא, ה), הא אין דיבור בכל מקום אלא לשון קשה'. כב. 'וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרוף ולא ימות ונפל למשכב. אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו יתן ורפוא ירפא'. כג. עיין זאת זכרון ליקוטים (א) ד"ה עוד פסוק אחר המקרה: 'והנה האדם שיש לו בושה גדולה מרוממות אל ומשפלות אדם, והש"י נותן אהבה גדולה ללבו של אדם ועל כל פשעים תכסה אהבה' (משלי י, יב), אפילו שנראה לו פשע לשבח את הבורא ב"ה בחשק מפני הבושה לפניו, כיון שנותן הש"י האהבה הגדולה משבחים ומפארים ומעריצים' כו'. וע"ע זכרון זאת פר' תרומה ד"ה סוככים: 'דהנה על ידי התשובה ועל ידי שמוצא לו חסרונות כמעט קשה להתרומם ולשבח ולפאר ליוצרנו יוצר הכל כראוי בשמחה, וזה הוא העיקר כי ברא הכל לקילוסו וכו', על ידי שיעשה המצוות בדחילו ורחימו תמשך לו קדושה ותבערה גדולה וישכח החסרון והעבירות, וזה על כל פשעים תכסה אהבה'. כד. ע"ע זאת זכרון פר' בשלח ד"ה אחר כך: 'כי גם בשעת עבדות נותן הש"י גדלות לאדם שאינו חושב שום אדם, ועובד את הש"י ושמח ועלו, ומגביה קולו ואינו חושב שום אדם, וכמו ששמעתי ממורי 'זמרו ה' כי גאות עשה' פי' כן לאדם'. ועיין ליקוטי שושנה ד"ה והנה מדרגת: 'והנה מדרגת זמר שהוא מדרגה גדולה שהיא דכורא וכנ"ל, צריך

יט. עיין זוה"ק ח"ג יד. 'א"ר אלעזר הא תנינן, גיורא כד אתגזר ועייל תחות גדפי דשכינתא איקרי גר צדק ולא יתיר'. וע"ע ספר הגירושין לרמ"ק: 'הרשב"י פירש בזוהר כי הגרים אינם נכנסים ממש בתוך מדרגות עליונות של קדושה כישראל. אמנם באים לחסות תחת כנפי השכינה וכו'. ופי' כי אינו אלא גר צדק בסוד בחינת השכינה שנקראת 'צדק' שהיא בהיותה בתיקונים בחינת הדין'. וע"ע שער הגלגולים הקדמה לד. וע"ע פרי צדיק פר' בחוקותי אות יד: 'כל מי שהוא מזרע ישראל על כל פנים הוא מעולה יותר מגר. וכמו שסיפר רבינו הקדוש זצוקלה"ה בשם רבינו הקדוש מלובלין זצוקלה"ה שקירב לגר אחד וריחק לחבירו, ואמרו לו שהגר שריחקו הוא ירא שמים יותר מהשני שקירבו, ואמר מפני שזה שקירבו הוא באמת מזרע ישראל ורוצה לרמות ולגנוב דעת שהוא גר, אבל באמת מי שהוא מזרע ישראל הוא מעולה ביותר, ורק דהתורה ציוותה והזהירה לאהוב ולקרב אף את הגר'. כ. וע"ע שער הגלגולים הקדמה לו: 'שורש אליעזר עבד אברהם, אליעזר, כלב בן יפונה, בניהו בן יהוידע, זכריהו בן יהוידע, שמעיה בבחינת הרוח, אבטליון אחיו, בבחינת נפש'. כא. ספרי בהעלותך צט: 'ותדבר מרים ואהרן במשה'. אין דיבור בכל מקום אלא לשון קשה, וכן הוא אומר (בראשית מב, ל) 'דיבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות', 'וידבר העם באלהים ובמשה'

ספר
אוהב
ישראל

פְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים

י"ג תיקוני
דיקנא הם
מקור הרחמים
והחסדים לכל
העולמות

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיהֶם.
וּתְרַגֹּם אֲנָקְלוּס וְאֵלִין דִּינִיָּא דִּי
תְסַדֵּר קְדָמֵיהוֹן. יֵשׁ לְרַמְזוּ בְּזֶה, דְּהִנֵּה
יְדוּעָא דְאֵית תְּלִיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, וְהֵם
הִי"ג תְּקוּנֵי דִיקְנָא עֲלָאָה קְדִישָׁא, שְׁהֵם
'אֵל רַחוּם וְחַנוּן' כּו' (שְׁמוֹת לֵד, ו-ז)²,
וּמְהֵם וְעַל יָדָם נִמְשָׁךְ כָּל הַשְּׁפָעוֹת טוֹבוֹת
וְרַחֲמִים וְחֲסָדִים גְּדוּלִים, וְ'אֵל' הוּא לְשׁוֹן
תְּקַף מְלִשׁוֹן וְאֵת אֵילֵי הָאָרֶץ לְקַח'
(יחזקאל יז, יג), כִּי מְדָה זֶה הוּא כּוּבֵשׁ כָּל
הַדִּינִין, וְעַל דְּרָךְ וְעֵתִיק יוֹמִין יְתִיב'
(דניאל ז, ט) וּפְרִשׁ בְּזֶהֱרַק הַקְּדוּשׁ (ח"ג קכח).³
'יְתִיב עַל כְּרַסְיָא לְכַפֵּיא שְׁבִיבִין דְּנוּרָא'
עַד כְּאֵן, וְנִמְשָׁךְ מִשָּׁם רַק הַשְּׁפָעוֹת
רַחֲמִים וְחֲסָדִים נִשְׁגָּבִים עֲלִיוֹנִין קְדִישִׁין:
וְהַמִּשְׁכַּת הִי"ג תְּקוּנֵי דִיקְנָא קְדִישָׁא
הַנִּלְיוּצָאִים מִפְּסוּק (מִיכָה ז
יח-כ)⁴ 'מִי אֵל כְּמוֹךָ נוֹשֵׂא עֹון' גּו' עַד
'מִימֵי קֶדֶם', וְהֵם י"ג, וְנִקְרְאִים בְּזֶהֱרַק

המשכת הי"ג
תיקוני דיקנא
מפסוק 'מי אל
כמוך' שהם
שורש הרחמים

הַקְּדוּשָׁה שְׁבַחָא דְעֵתִיקָא, וְהֵם הֵם מְקוֹר
וְשׁוֹרֵשׁ הַרְחָמִים לְעֵילָא לְעֵילָא כְּמוֹ שְׁהִיוּ
בְּרַצוֹן הַקְּדוּם הָאֲחֵדוֹת הַפְּשׁוּט, וּמְהֵם
נִמְשָׁךְ סְדוּרֵי הַרְחָמִים וְהַחֲסָדִים לְכָל
הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים וְעַד עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן:
אֲכֵן לְאֲשֶׁר הִתְגַּלְּוֹת הַמְּדוּת וְהַכְּחוֹת
נִשְׁגָּבוֹת עֲלִיוֹנוֹת הָעָרְךָ לְהִיּוֹת עַל
יְדֵי צְמֻצוּמִים רַבִּים, כְּדִי שְׁיֻכַּל כָּל עוֹלָם
וְעוֹלָם לְקַבֵּל זֵיו בְּהִירוֹת הוֹד כְּבוֹדוֹ
יְתַבְּרָךְ לְפִי בְּחִינַתוֹ וְכַמְבָּאָר לְעֵילֵי, לְזֶה
נִתְהוּהָ כְּבִיכּוֹל עַל יְדֵי הַצְּמֻצוּמִים אֲחִיזַת
הַדִּינִים רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, וְגַם כֵּן יִשְׁנוּ זְכוֹת
וְחוּבָה לְפִי עָרְךָ מְעֵשִׂי בְּנֵי אָדָם וּלְפִי עָרְךָ
הַמְּקַבְּלִים כְּפִי שְׁנוּי כְּלִיָּהֶם, כִּי מֵאֲתוֹ
יְתַבְּרָךְ לֹא תִצָּא הָרַעוֹת רַק עֲצָם הַטוֹב
וְהַחֲסָד, אֲכֵן הַשְּׁנוּי נִתְהוּהָ לְפִי עָרְךָ
הַמְּקַבְּלִים הַהַשְּׁפָעָה בְּכִלְיָהֶם וְכַמְבָּאָר
לְעֵיל בְּפְרִשְׁת וְאֲרָא', וְעַקֵּר עֲבוּדְתָנוּ
בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה וּבְעֵשִׂית הַמְּצוּוֹת הוּא רַק

ע"י הצמצומים
נתהוו דינים
וצריך
להמתיקם
ולהעלותם
לשורשם

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

כולם, אך בבחינת המקבלים יש השתנות לפי
ערך בחינת כל אחד ואחד, אצל זה הוא לטוב
ואצל זה להיפך ח"ו, על דרך משל זריחת השמש
שזורחת לכל העולם בשווה, ועם כל זה חלב
נימס מפני חום השמש. ושעוה אדרבה נתקשה
יותר מחום השמש, גם פשתן כשמכבסין אותו
מתלבן מחום השמש, ושאר דברים נשחרין מחום
השמש, כמו שכתוב (שה"ש א, ו) 'אל תראוני
שאני שחרחורת ששזפתני השמש', והשמש
מאירה לכל בשוה ואין בה שום שינוי כלל מדבר
זה לזה, ועם כל זה יתראה בכל דבר איזה שינוי
מצד המקבלים, וכמו כן הוא כביכול אצל הטוב

א. זוה"ק ח"ג קלא: ב. 'אל רחום וחנון ארך
אפים ורב חסד ואמת. נוצר חסד לאלפים נושא
עוון ופשע וחסאה ונקד'. ג. וע"ע זוה"ק שם קל.
ד. 'מי אל כמוך נושא עוון ועובר על פשע
לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד
הוא. ישוב ירחמנו יכבוש עוונותינו ותשליך
במצולות ים כל חטאתם. תתן אמת ליעקב חסד
לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם'.
ה. ח"ג קלא: ו. פר' יתרו ד"ה אמנם מחסדי
השי"ת. ז. ד"ה ולי נראה עוד: 'כתיב (איכה ג, לח)
'מפי עליון לא תצא הרעות' כי אם כל מיני
טובות והברכות וחסדים גדולים לכל הנבראים

לְהַמְתִּיק כָּל הַדִּינִין וְלְהַעֲלוֹתָן לְשִׁרְשָׁן
הַרְמָה בְּקֶדֶשׁ, וְלִסְדֹר וּלְיַחַד כָּל הַכַּחוֹת
וְהַמְדוֹת הַקְּדוּשִׁים וְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּסִדּוֹר
וּמְזוּג הַרְחָמִים הַטּוֹבִים וְהַחֲסָדִים כְּאֲשֶׁר
נִמְשָׁף מִהַ'יָּמִי קֶדֶם' בְּסוּד י"ג שְׁבַחֵי
דְּעִתִּיקָא וְכַנ"ל:

וְזֶהוּ שְׁתַּרְגוּם אֲנִקְלוּס וְאַלִּין דִּינְיָא דִּי
תְּסִדֵּר קְדָמִיהוֹן, הִינּוּ אֵלּוּ הַדִּינִין
שְׁבַעֲוֹלָמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים תִּרְאָה לְהַעֲלוֹתָן
לְשִׁרְשָׁן הַרְמָה בְּקֶדֶשׁ וְלִסְדֹר אוֹתָן
וְלְהַמְתִּיק 'קְדָמִיהוֹן', הִינּוּ לְיַחַדָּם בְּהַ'יָּמִי
קֶדֶם' בְּסִדּוֹר הַמְּזוּג, לְהַמְשִׁיף הַשְּׁפָעוֹת
רַחֲמִים וְחֲסָדִים טוֹבִים, וְכַרְצוֹן הָעֲלִיוֹן
הָאֲמִתִּי הָאֶחָד, וְהַמְשָׁפִיל יְבִיח"ה:

צריך לסדר
הדינים
ולייחדם בבחי'
'ימי קדם'

עוֹד יֵשׁ לוֹמֵר בְּבְאוֹר תַּרְגוּם הַנ"ל. דְּהֵנָּה
כְּתִיב (דברים א, יז) 'כִּי הִמְשָׁפֵט
לְאַלְהֵים הוּא', וְדָרְשׁוּ חַז"ל (סנהדרין ח. ט)^ט
כְּאֲשֶׁר הַדִּין מְחִיב הַזִּכָּאֵי נוֹגֵעַ זֶה
הַמְשָׁפֵט כְּבִיכּוֹל לְאַלְהֵים, כִּי הוּא יִתְבַּרֵּךְ

הדיין צריך
להיות מתון
בדין ולישב
באיכות ויראה
ואז הש"י עוזרו
שיכוון לאמירתו

מִמְלָא חֲסָרוֹן הַזִּכָּאֵי שְׁחִיבוּ זֶה הַדִּין
שְׁלֵא כְּדִין תּוֹרָה, וְלִזְה צְרִיף הַדִּין לְהִיּוֹת
מִתּוֹן מְאֹד בְּמִשְׁפָּט קֶדֶם שְׂיִצָּא דִּינּוּ
לְצִדְקָא, וְלִיִּשְׁר דְּעִתּוֹ וְשִׁכְלוֹ, וְלִיִּשְׁב
בְּאִימָה וְיִרְאָה וְהַכְּנַעְנָה, וְכַמְאֲמַר חַז"ל
(יבמות קט:): 'כְּאֵלּוּ חָרַב מִנַּחַת לוֹ בֵּין
כּו', וּמָה גַם בְּהַשִּׁים אֵל לְבוּ כִּי 'אַלְהֵים
נִצָּב בְּעֵדַת אֵל' (תהלים פב, א) וְכַמְאֲמַר ז"ל
(סנהדרין ו:):^א, אָז בְּוִדָּאֵי מִהֲרָאֵי לְהִיּוֹת
מְלֵא רַתַּת וְזִיעַ וְחֲרָדָה, וְחִיל וּרְעָדָה
יֵאֱחָזוּ מִפְּחַד ה' וּמִהֲדַר גְּאוֹנוֹ, וְאֵז הַשֵּׁם
יִתְבַּרֵּךְ שׁוֹלַח לוֹ דְּעָה מִיִּשְׁבַּת וְצִלוּלָה
שְׁיִכַּל לְהוֹצִיא מִשְׁפָּטוֹ לְאוֹר לְכָל יִשְׁהוּ
חַס וְשָׁלוֹם וְיִכּוֹן לְאַמְתּוֹ:

וְזֶה מְרַמֵּז הַתַּרְגוּם וְאַלִּין דִּינְיָא' הִינּוּ בֵּין
אִישׁ לְרַעְהוּ, 'דִּי תְּסִדֵּר' הִינּוּ שְׁתַּסְדֵּר
וְתִיִּשְׁב בְּדַעְתָּךְ, 'קְדָמִיהוֹן' מָאן הוּא
דְּקָאִים קְדָמִיכוּ, הֵלֵא 'אַלְהֵים נִצָּב בְּעֵדַת
אֵל', וְהַמְשָׁפֵט הוּא לְאַלְהֵים, וְקָבַע אֶת
קוֹבְעֵיהֶם נִפְש' כּו' (משלי עב, כג)^ב, וּבְוִדָּאֵי

הדיין צריך
להתיישב
בדעתו שעומד
לפני כמ"ה
הקב"ה

◆ ציונים ומקורות ◆

(מלכים א ג, ט) 'ונתת לעבדך לב שומע לשפוט את
עמך', ואומר (שם) 'כי מי יוכל לשפוט את עמך
הכבוד הזה', אפשר שלמה לא היה יכול לדון את
ישראל, שנאמר בו (שם ה, י-יא) 'ותרב חכמת
שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים',
'ויחכם מכל האדם מאיתן האזרחי והימן וכלכל
ודרדע בני מחול ויהי שמו בכל הגויים סביב',
ולא היה יכול לדונן. אלא כך אמר להם איני
כשאר כל הדיינים, מלך בשר ודם יושב על בימה
שלו, דן להריגה ולחניקה ולשריפה ולסקילה
ואין בכך כלום, ואם חייב ליטול סלע נוטל שתיים,
ואם חייב ליטול שתיים נוטל שלושה, ואם חייב
ליטול דינר נוטל מנה, אתה אינו כך, אלא חייבת
ממון נפשות אתה נתבע, וכן הוא אומר (משלי כב,
כג) 'אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני
בשער כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש'.

והחסד אשר הש"י מטיב לברואיו, ומשפיע לכל
אחד ואחד שפעו הטוב בכל עת ורגע בלי הפסק
כלל, ומכל מקום ישתנה בכל אחד ואחד לפי
ערך המקבלים לטוב או כו' לפי מעשיהם'. וע"ע
שם ד"ה וזה שאמר שלמה. ח. ע"ע ישמח
ישראל פר' משפטים ד"ה אות ב. ט. 'כי
המשפט לאלהים הוא' אמר רב חמא ברבי חנינא
אמר הקדוש ברוך הוא, לא דיין לרשעים
שנוטלין מזה ממון ונותנים לזה שלא כדין, אלא
שמטריחין אותי להחזיר ממון לבעליו'. י. 'אמר
רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן לעולם
יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין
יריכותיו וגיהנום פתוחה לו מתחתיו'. יא. 'ויהו
הדיינין יודעין את מי הן דנין ולפני מי הן דנין ומי
עתיד ליפרע מהן שנאמר 'אלהים נצב בעדת
אל'. יב. ראה ספרי דברים ט: 'שלמה אמר

צָרִיף לָזֶה יִשׁוּב הַדַּעַת נִכּוֹן מָאֵד וְלֹא בַחֲפוּזוֹן וּבְהִלָּה, וְגַם שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת וּלְגַרֵם עֲנוּי הַדִּין, כִּי אִם הַכֹּל לַעֲשׂוֹת בְּאִמָּה וְיִרְאָה וְהִכְנָעָה, כִּי עוֹמֵד לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אוֹ יֹאמֶר 'קְדָמִיהוֹן', עַל דֶּרֶךְ (דברים לג, כז) 'מַעֲנָה אֱלֹהֵי קָדָם', וְהִבֵּן:

עוֹד יֵשׁ לוֹמֵר בְּהִנְלִי. כִּי הִנֵּה כָּל מַצּוֹת הַתּוֹרָה הֵם הַתְּנַהּגוֹת הָעוֹלָמוֹת, וְכִמּוֹ שֶׁהַתְּנַהּגָה הוּא בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים עַל יְדֵי אוֹרוֹת בְּהִירִים וּמִצְחָצְחִים וְזָפִים לְפִי עֶרְךָ פְּרִטֵי וְדִקְדוּקֵי הַמַּצּוֹת הַנִּמְשָׁכִים מִהָאוֹרוֹת הָהֵם בְּשֵׁרֶשׁ הַרְמָה בְּקִדְשׁ, בֵּן הוּא הַתְּנַהּגוֹת הָעוֹלָמוֹת הַתְּחַתּוֹנִים עַל יְדֵי פְּרִטֵי וְדִקְדוּקֵי הַמַּצּוֹת בְּלִבּוֹשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁהֵם הַתְּרִי"ג מַצּוֹת, וְסוּדָם וּמְקוֹר שֵׁרֶשׁ שֶׁל כָּל הַמַּצּוֹת הֵם אוֹרוֹת זָפִים וּמִצְחָצְחִים קְדוֹשִׁים עֲלִיּוֹנִים, וְהַמְשָׁכְתָם וְסוּדוֹרָם וְהַתְּנַהּגוֹתָם וּפְרִטֵיהֶן וְדִקְדוּקֵיהֶן שֶׁל כָּל מַצְוָה וּמַצְוָה הוּא לְפִי מְקוֹר וְשֵׁרֶשׁ שֶׁל הַמַּצְוָה הַהוּא בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְכִמּוֹ שֶׁהַתְּנַהּגָה וְסוּדוֹר שֶׁל הַמַּצְוָה הַהוּא בְּעוֹלָם הַהוּא בְּמְקוֹרוֹ, כִּכָּה מִמֶּשׁ הוּא פְּרִטֵיָהּ וְדִקְדוּקֵיהָ בְּעוֹלָם הַזֶּה הַתְּחַתּוֹן. עַל דֶּרֶךְ מָה שֶׁפְּתוּב (שמות כא, ב) 'כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֶבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבְשָׁבִיעִית יֵצֵא לְחֻפְשֵׁי גוֹ', בֵּן הוּא מִמֶּשׁ

סדר והנהגת המצוות בעוה"ז הוא כסדרם והנהגתם בשורשם בעולמות העליונים

בְּמְקוֹר הָעֲלִיּוֹן, כִּי יִשְׁנוּ עוֹלָם בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים אֲשֶׁר הוּא מְסַדֵּר בְּהִנְהָגָה זו כְּנוֹדַע לְמַבְיְנֵי מַדְעֵי:

וְהִנֵּה הַסְּנֵהֲדָרִין הַקְּדוֹשִׁים בְּזִמְן שֶׁהֵיוּ יוֹשְׁבִים בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית וְהֵיוּ חֲכָמִים צְדִיקִים וְקְדוֹשִׁים, וְכֹאֲשֶׁר בָּא לְפָנֵיהֶם אֵיזָה מִשְׁפָּט וְדִין, הָיוּ יוֹדְעִים וּמַבְיְנִים בְּדַעְתָּם הַקְּדוֹשָׁה אֵיךְ הוּא הַסְּדוֹר וְהַתְּנַהּגָה שֶׁל מִשְׁפָּט זֶה בְּמְקוֹרוֹ הָעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, וְכִכָּה מִמֶּשׁ הוֹצִיאוּ לְאוֹר וְלַצֶּדֶק מִשְׁפָּט הַזֶּה בְּזֶה הָעוֹלָם". אַכֵּן בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים אֵין אֲתָנוּ יוֹדַע עַד מָה וְלֹא כָּל מוֹחָא סָבִיל דָּא, וּבְפִרְט בְּעֵתִים הַלְלוּ, אַכֵּן אִם הַדִּינִין יוֹשְׁבִין בְּאִמָּה וְיִרְאָה וְהִכְנָעָה וּפְחַד אֱלֹהִים לְנִגְדַּ עֵינֵיהֶם, וְרוֹצִים לְבַרֵּר הָאֲמֶת וּלְהוֹצִיא לְצֶדֶק דִּינָם, אֲזִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹלַח לָהֶם וּמוֹפִיעַ עֲלֵיהֶם חֲכָמָה וּבִינָה וְדַעַת לְבַרֵּר הָאֲמֶת וּלְהוֹצִיא מִשְׁפָּטָן לְאוֹר כְּמוֹ שֶׁהַדִּין הוּא מְסַדֵּר בְּמְקוֹר הָעֲלִיּוֹן:

וְלָזֶה יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁכֵּן הַתְּרַגּוּם, 'וְאֵלֶיךָ דִּינֵינָא' הֵינּוּ אֵלּוֹ הַדִּינִים וְהַמִּשְׁפָּטִים שֶׁצָּרִיכִים הַדִּינִים לְהוֹרוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, 'דִּי תִסְדֵּר קְדָמִיהוֹן' רָצָה לוֹמֵר תִּסְדֵּר אוֹתָם וְתוֹצִיא לְאוֹר מִשְׁפָּטָן כְּמוֹ שֶׁהֵם מְסַדְרִים בְּהַמְקוֹר וְהַבְּהִירוֹת שֶׁל כָּל דִּין וְשֶׁל כָּל מַצְוָה, וְהֵינּוּ 'קְדָמִיהוֹן' בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים הַקְּדוּמִים, וְעַל יְדֵי מָה יוֹכֵל לְבוֹא לְיַדֵּי זֶה, עַל יְדֵי

כשהדיינים יושבים ביראה לברר האמת זוכין לפסוק הדין כפי שהוא במקור העליון

כשהדיינים יושבים ביראה מפחד ה' זוכים לסדר הדינים בבהירות

◆ ציונים ומקורות ◆

שם. ולכן הגם שלפעמים ההלכה שפסק איזה פוסק אם אינה מבוררת לנו כראוי על פי הדין, יש לנו להצדיק אותו, כי מסתמא טעמא אחרינא אית בגווייה, והוא הבין יותר ממנו שורש של ההלכה למעלה, ולכן פסק כהאי גוונא בהלכותיו.

יג. עיין זוה"ק ח"ב צד. יד. ע"ע עבודת ישראל שבועות ד"ה והנהגה י"ל: 'על פי מה שנקדים בשם ספר הקנה, שכתב שכל הלכה צריכה להיות מובנת ומובחרת מתתא לעילא עד סיפא דכל דרגין, וכן היו החכמים הראשונים יסדו כל ההלכות וטעמן ונימוקן עד רישא דכולא עיין

ספר
בת עין

פְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים

עיקר העבודה
בבחי' 'אמת'
שידע מעמדו
ודרגתו
בעבודת ה'

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים וְגו'. פִּי תִקְנֶה עֶבֶד
עֲבָרֵי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבְשִׁבְעַת
וְגו'. וְנוֹכַל לְרַמֵּז בְּזֶה דֶרֶךְ וְהַלּוֹךְ
לְעִבּוּדַת ה' בְּדֶרֶךְ זֶה. דְּהֵנָּה עֵקֶר עֲבוּדָה
הוּא בְּבַחֲיַיִת אֱמֶת, הֵינּוּ שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד
יֵדַע בְּעֶצְמוֹ מְעוּט עָרְכוּ הַשְּׁפָל. וְאֶפְלוּ
מִי שָׁבָא וְנִתְעַלָּה לְבַחֲיַיִת דְּרָגָא, יֵדַע
בְּעֶצְמוֹ בְּאֵיזָה דְּרָגָא עוֹמֵד, וְלֹא יִתְעַלָּה
בְּמַעְלוֹת אֲשֶׁר לֹא לוֹ וְהִמָּה לְמַעְלָה
מִבַּחֲיַיִתוֹ. הֵינּוּ מִי שֶׁעֲדִין לֹא מָאָס
בְּתַאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה בְּתַכְלִית הַמָּאוֹס, וְאִין
לוֹ תְּשׁוּקָה לְבוֹרָא עוֹלָם בְּרוּךְ הוּא
בְּכָלוֹת הַנִּפְשׁ מִמֶּשׁ, וּמִחֲמַת זֶה עֲדִין לֹא
הִשְׁיֵג כְּפִי שְׂרֵשׁ מִדְּרַגַּת נִשְׁמָתוֹ, עַל כֵּן
אִין לוֹ לְתַפְס בְּמִדְרַגָּה שֶׁהוּא לְמַעְלָה
מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת כ, כג) 'וְלֹא
תֵעָלֶה בְּמַעְלַת עַל מִזְבְּחִי, הֵינּוּ שְׁלֹא
תֵעָלֶה בְּמַעְלָה וּמִדְרַגָּה שֶׁהוּא גְבוּהָ
מִמַּעֲשָׂיו אֲשֶׁר תּוֹפֵס בָּהֶם, כִּי יָכוֹל לְבֹא

עַל יְדֵי זֶה לְבַחֲיַיִת נְפִילָה, וְזֶהוּ 'אֲשֶׁר
לֹא תִגְלֶה עֲרוּתְךָ' וְגו', הֵינּוּ אֲשֶׁר לֹא
יָבֵא מִזֶּה לְבַחֲיַיִת נְפִילָה וּבְזִיּוֹן, כִּי
שָׁקֵר אִין לוֹ רַגְלִים^ב וּבֹא לְבַחֲיַיִת נְפִילָה.
עַל כֵּן הָעֵקֶר שְׂיִהְיֶה הָעֲבָדוֹת שְׁלוֹ
בְּבַחֲיַיִת אֱמֶת שֶׁהוּא דְבַר הַקָּיִם, הֵינּוּ
שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵדַע הַמַּעְמָד שְׁלוֹ
בְּעִבּוּדוֹת ה' וּבְאֵיזָה דְּרָגָא הוּא עוֹמֵד,
וְזֶהוּ בַחֲיַיִת אֱמֶת:

כשירצה לתקן
בחי' חטא
הנחש יעבוד
את הבורא
ביאמת'

וְזֶהוּ פְּרוּשׁ הַפְּסוּק 'כִּי תִקְנֶה עֶבֶד
עֲבָרֵי' גִּימַטְרִיא 'נְחֹשׁ', הֵינּוּ כִּי
תִרְצֶה לְתַקֵּן בַּחֲיַיִת חֹטֵא הַנְּחֹשׁ, הָעֲצָה
הַיְעוּצָה לְזֶה 'שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבְשִׁבְעַת'
מְרַמֵּז עַל זֶה שֶׁיַּעֲבֹד אֶת הַבוֹרָא עוֹלָם
בְּרוּךְ הוּא בְּבַחֲיַיִת אֱמֶת, שְׁאוֹת וְא"ו
מְרַמֵּז עַל בַּחֲיַיִת אֱמֶת כְּמוֹ שְׁאִיתָא,
וְזֶהוּ 'שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד' הֵינּוּ בְּבַחֲיַיִת שֵׁשׁ
שֶׁהוּא אוֹת וְא"ו שֶׁמְרַמֵּז עַל בַּחֲיַיִת אֱמֶת
בְּזֶה יַעֲבֹד לְבוֹרָא עוֹלָם בְּרוּךְ הוּא,

צִיּוּנִים וּמִקּוּרוֹת

א. עיין צפנת פענח פר' יתרו: ריבוי השמן גורם
כיבוי אל הפתילה, וכמו שכתב רמ"א בספרו
מחיר יין (אסתר ה, יד) 'יעשו עץ גבוה חמישים
אמה, כדי שעלייה זו יגרום ירידה יעו"ש וכו',
והטעם שצריך שיהיה בהדרגה שלא לדלג
מדרגה אחת, כי צריך להעלות כל המדרגות
כסדרן ממטה למעלה, וז"ש 'ולא תעלה
במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך
עליו'. וע"ע נועם אלימלך פר' משפטים ד"ה
ואמר הכתוב: 'ולא תעלה במעלות על מזבחי'
פירוש כשתרצה לעלות על מזבח וכו', לא תלך
מיד בהתחלתך במעלות ומדרגות צדיקים
גמורים, רק מתחילה תרגיל את עצמך בהדרגה
ממדרגה למדרגה בהכנעה גדולה. 'אשר לא
תגלה ערותך עליו' רוצה לומר דאם לא כן
סופך להתגלה קלונך וערותך. ב. אותיות
דרבי עקיבא: 'אמת יש לו רגלים, ושקר אין לו
רגלים, ושל שקר אין להם רגלים, שכל אותיות
של שקר עומדות על חודן. וע"ע שבת קד.
'קושטא קאי שיקרא לא קאי'. ג. עיין פי'
הרמ"ז על זוה"ק ח"ב צד. 'עבד עברי' גימטריא
'נחש'. ד. ראה זוה"ק ח"א רמא: 'אות אמת,
דא את ו'.

א. עיין צפנת פענח פר' יתרו: ריבוי השמן גורם
כיבוי אל הפתילה, וכמו שכתב רמ"א בספרו
מחיר יין (אסתר ה, יד) 'יעשו עץ גבוה חמישים
אמה, כדי שעלייה זו יגרום ירידה יעו"ש וכו',
והטעם שצריך שיהיה בהדרגה שלא לדלג
מדרגה אחת, כי צריך להעלות כל המדרגות
כסדרן ממטה למעלה, וז"ש 'ולא תעלה
במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך
עליו'. וע"ע נועם אלימלך פר' משפטים ד"ה
ואמר הכתוב: 'ולא תעלה במעלות על מזבחי'
פירוש כשתרצה לעלות על מזבח וכו', לא תלך
מיד בהתחלתך במעלות ומדרגות צדיקים

וּבְשִׁבְעַת' גַּם כֵּן מְרַמֵּז עַל בְּחִינַת אֲמֵת, שֶׁהוּא מֵדָה שְׂבִיעִית מִי"ג מְכִילִין דְּרַחֲמִי", הֵינּוּ שְׂיַעֲבֹד אֶת הַבּוֹרָא עוֹלָם בְּרוּךְ הוּא בְּבַחֲיִנַת אֲמֵת שְׂמֶרְמֵז בְּאוֹת וָא"ו שֶׁהִיא שֵׁשׁ וְהוּא מֵדָה שְׂבִיעִית, וּבִזְהָ יְכוּל לְבַנּוֹת וּלְתַקֵּן הַפֶּל, כִּי הוּא דִּבְרֵי הַקְּיָם. יְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכֶּה לָזֶה, אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן:

וְאִם אָמַר יֹאמֵר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֵא אֶצֵּא וְכו'.
וְעַבְדוֹ לְעַלְמֵי. וְצָרִיךְ לְהַבִּין לָמָּה כָּתַב 'אֶת אִשְׁתִּי' בְּלֹא וָא"ו הַנוֹסְפֶת. וְנִרְאֶה לֹאמֵר עַל דֶּרֶךְ זֶה, דִּהְיֶה עֶקֶר בְּחִינַת הָעֶבֶד הִיא בְּחִינַת אֶהְבֵּת הַשֵּׁם בְּמִסִּירַת נַפְשׁ וְאֶפְלוּ 'מִים רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֱהָבָה אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ וְכו' (ש"ש ח, ז), וְהַפֶּלֶל שֶׁלֹּא יִחָשֵׁב בְּעֵינָיו שׁוֹם דְּבָר מִתְאַוֶּת עוֹלָם הִזָּה נִגְדַּת אֶהְבֵּת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. רַק בְּאִיזָה בְּחִינַת יְכוּל לָבֵא לְבַחֲיִנַת אֶהְבֵּת כְּזֶה, הוּא רַק עַל יְדֵי בְּחִינַת הַכְּנָעָה וְעֲנֻנָה בְּאֲמֵת, הֵינּוּ אֶפְלוּ כְּשֵׁיִשׁ לְאָדָם בְּחִינַת אֶהְבֵּת ה' כְּתֻקְנוֹ אֶף עַל פִּי כֵּן יְהִי נְחֻשָׁב בְּעֵינָיו

עיקר העבודה באהבת ה' במסיו"ג ויבוא לכך רק בהכנעה וענוה באמת

תְּמִיד שֶׁהוּא עֲדִין בְּבַחֲיִנַת תְּחִלָּה וְרֵאשִׁית וּמַחֲמַת זֶה הוּא מְשִׁתַּקֵּק תְּמִיד יוֹתֵר לָבֵא לְבַחֲיִנַת אֶהְבֵּת ה' בְּמִסִּירוֹת נַפְשׁ מִמֶּשׁ. וּמִזָּה בֵּא בְּחִינַת גְּאֻלָּה":

וְזֶה שְׂאוּמְרִים" הֵן גְּאֻלְתִּי אֶתְכֶם אַחֲרִית כְּרֵאשִׁית', פְּרוּשׁ אֶפְלוּ כְּשֵׁיִהִיָּה בְּבַחֲיִנַת 'אַחֲרִית' הֵינּוּ בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת בְּכָל הַמְּדוֹת אֶף עַל פִּי כֵּן יְהִי נְחֻשָׁב בְּעֵינָיו תְּמִיד שֶׁהוּא עֲדִין בְּבַחֲיִנַת תְּחִלָּה מַחֲמַת בְּחִינַת הַכְּנָעָה וּמַחֲמַת זֶה יְהִי נִכְסְפָה וְגַם כְּלָתָה נַפְשׁוֹ לָבֵא לְמַדְרָגָה יוֹתֵר גְּדוּלָּה מִזֶּה וְאִזּוֹ יְהִי בְּבַחֲיִנַת גְּאֻלָּה:

וְהִנֵּה כִּשְׁהוּא בְּבַחֲיִנָּה זוֹ אִזּוֹ הָעֶבְדוֹת שְׁלוֹ הוּא תְּמִיד בְּלֵי הַפֶּסֶק וּבְזִרְיוֹת בְּלֵי עֲצָלוֹת, שְׂאֶפְלוּ בֵּא יָבֵא לְבַחֲיִנַת אֶהְבֵּת ה' בְּבַחֲיִנַת אַחֲרִית וּשְׁלֵמוֹת יְדָמָה בְּעֵינָיו שֶׁהוּא עֲדִין בְּהִתְחַלָּה':

וְזֶה מוֹרָה לָנוּ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאִם אָמַר יֹאמֵר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אִשְׁתִּי הֵינּוּ שֶׁשְׁוֶה אֶצְלוֹ אֶהְבֵּת אֲדוֹן הָעוֹלָם וְאֶהְבֵּת עוֹלָם הִזָּה, עַל כְּרַחֲךָ עֲצָה הִיעוּצָה לָזֶה וְהִגִּישׁוּ אֶל הָאֱלֹהִים הֵינּוּ כְּשֶׁרוּצָה לְקַרֵּב אֶת עֲצָמוֹ רַק אֶל הָאֱלֹהִים, וְהִגִּישׁוּ אֶל הַדִּלְת' הֵינּוּ שֶׁיִּקְרַב אֶת עֲצָמוֹ

כשאורח העוה"ז והש"ת בשוה ורוצה להתקרב רק לה' יכנע ואז עבודתו בתמידות ובזריות יבוא לגאולה

◆ **ציונים ומקורות** ◆

ח. ע"ע לעיל פר' בא ד"ה והכלל שהעיקר: 'והכלל שהעיקר הוא בחינת הכנעה, וכשהאדם הוא בבחינת הכנעה באמת בודאי יבוא לאהבה עילאה שהוא בחינת חסד, ובזה נתעורר חסד עליון ומזה בא לבחינת גאולה'. ט. קדושת כתר דתפילת מוסף. י. ע"ע נועם אלימלך ליקוטי שושנה ד"ה זקני תלמידי חכמים: 'השורש שצריך האדם להיות תמיד בהכנעה גדולה אף שהוא במדרגות גדולות לא יחזיק עצמו אלא כמתחיל בעבודת הבורא יתברך שמו וכו', אף אחר שיהיה לך כל המדרגות אף על פי כן לעולם לא תחזיק עצמך אלא כמתחיל בעבודה'.

ה. עיין עץ חיים שער א"א פ"ט: י"ג מידות שנזכרו בתורה בפרשת כי תשא וכו', והם על זה הסדר 'אל' א', 'רחום' ב', 'וחנון' ג', 'ארך' ד', 'אפים' ה', לפי שארך אפים מורה על ב' מידות יחד, ולזה לא אמר ארך אף אלא 'אפים', 'ורב חסד' ו', 'ואמת' ז'. ו. 'ואם אמור יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי. והגישו אדוניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדוניו את אוזנו במרצע ועבדו לעולם'. ז. 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו'.

בבחינת הכנעה, 'דלת' הוא לשון דלות ושפלות^א, 'ועבדו לעלם' הינו מחמת זה יהיה בחינת העבדות שלו לעולם בלי הפסק, ובזריזות^ב, ועוד לשון 'לעלם' הוא עלמות ובחרות שהוא בחינת זריזות, ועל ידי זה יבא בחינת גאלה 'לעלם'. יהי רצון שנזכה לזה במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון:

אחד (מיושבי ארץ ישראל) אל לבו גדל קדשתה ולא יסיח דעתו מזה כלל, אז בודאי יפל עליו אימה ופחד מהבורא ברוך הוא ויעבד אותו בכל לבבו באמת ובתמים, ואז בודאי בשימו לבו בחינת 'זאת הנל ויעבד כנל' יקים 'בשנת היובל הזאת פרוש בזכות 'הזאת' תשבו איש כו^ט:

וכי ימכר איש את בתו לא תצא כצאת העבדים. ואפשר לומר על פי דאיתא בזהר הקדוש (ח"א קלט:) על פסוק (ויקרא כה, יג) 'בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו' כשישתלים 'הזאת' גימטריא הת"ח 'תשבו איש אל אחזתו', עד כאן. והלא כבר עבר הת"ח ולא שב איש אל אחזתו:

ואם חס ושלום לאו, על זה אמר הכתוב 'וכי ימכר איש את בתו' גימטריא 'זאת' הוא ארץ ישראל 'ימכר לאמה' שהוא ישמעאל 'בן האמה'^ט, פרוש כשלא ישים נגד פניו ולבו בחינת 'זאת' כנל אז יתמסר לישמעאל 'בן האמה', לא תצא כצאת העבדים פרוש אינו מוציאה אפלו כמו שמוציאים העבדים פרוש שאר הארצות שנקראים עבדים לארץ ישראל:

אלא הענין הוא כמאמר הכתוב (בראשית ב, כג) 'לזאת יקרא אשה פי מאיש לקחה זאת', פי ירושלים שהיא כללות ארץ ישראל^י נקראת זאת^י ולקחה מאיש העליון ודבוק בהקדשה. וכשישים כל

או יאמר על זה הדרך, 'וכי ימכר איש את בתו' היא ארץ ישראל, למה ימכר, מחמת 'לאמה' פרוש 'לא מה', שאין לו בחינת 'מה' שפלות^י, לא תצא

^אצ"ב הוה"ק שאחר ה' אלפים ת"ח ישבו איש לאחוזתו

בזכות שימת הלב לקדושת ירושלים הנקראת 'זאת' ישבו לאחזה

כשיסיח דעתו מ'זאת' ימכר לבן האמה

א"י תמכר כשאין שפלות ואין עוה אף כעבד אברהם

◆ **ציונים ומקורות** ◆

יא. עיין שבת קד. וע"ע תיקו"ז נח. יב. ע"ע נועם אלימלך פר' משפטים ד"ה וזהו אם אמור: "אם אמור יאמר העבד' דהיינו כנל דהאדם המתחיל להלך בעבודת השי"ת נקרא 'עבד', ואם אמור יאמר אהבתי את אדוני' פירוש אני אוהב השי"ת ברוך הוא, 'זאת אשתי' פירוש וגם אני אוהב את עניני עולם הזה. לא אצא חפשי' פירוש על ידי זה אינני אוכל לצאת חפשי שכל העוסק בתורה נקרא בן חורין וזה מעכבני שאינני בן חורין וכו', 'ורצע אדוניו' פירוש שיראה להתקשר מאוד לעבודת השי"ת 'ועבדו לעולם'. יג. עיין זוה"ק ח"א קיד. יד. עיין זוה"ק ח"א צד. 'האי זאת' אתרמיזא במלכותא דלעילא, ואתרמיזא בירושלים קרתא קדישא'. טו. ע"ע להלן פר'

בהר ד"ה כי תבואו. טז. ע"פ בראשית כא, י יג. יז. עיין זוה"ק ח"ג רסה: 'כעיני עבדים אל יד אדוניהם' מאי 'כעיני עבדים', אלין אינון שאר רברבי עמין וכו', וארץ ישראל 'גבירתה' איקרי. ועל האי כתיב (משלי ל, כא) 'תחת שלוש רגזה ארץ' מאן 'ארץ', דא ארץ ישראל כמה דאתמר, 'תחת עבד כי ימלוך' (שם, כב) אלין אינון עבדים דקאמרן, כד אתיהיב שלטנותא לחד מנייהו, ודא הוא דכתיב (שמות כ, ב) 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים' וכו'. יח. עיין חולין פט. 'גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב (בראשית יח, כז) 'ואנוכי עפר ואפר', ואילו במשה ואהרן כתיב (שמות טז, ז) 'ונחנו מזה'.